

Mètdreeien

Participatie van de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg.

Onderzoek namens Stichting Dreei
Jan Niessen & Carlijn Molewater

Lisanne Mol,
Dianne Meesters,
Jenny van Maastrigt

19 mei 2010, Zwolle
Han Dekker

Afstudeerproject Hogeschool Windesheim

Voorwoord

In het schooljaar van 2008/2009 heeft Dianne haar jaarstage volbracht bij Stichting Dreei. Toen we begin dit schooljaar als onderzoeksteam op zoek gingen naar een afstudeerplek kwamen we door de positieve ervaringen van Dianne bij Stichting Dreei terecht. In een gesprek met Jan Niessen kwamen we al gauw op een mogelijk onderwerp om een afstudeeronderzoek naar te doen. Dhr. Niessen heeft actief meegedacht met de richting van het onderzoek. In februari 2010 zijn wij begonnen met een onderzoek naar hoe de participatie van de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg vergroot kan worden.

Met overtuiging en enthousiasme hebben wij aan dit onderzoek gewerkt. We hebben veel tijd en energie gestoken in het onderzoek en zijn meer dan tevreden met het eindresultaat.

Stichting Dreei willen wij bedanken voor de mogelijkheid die zij ons heeft geboden om een onderzoek uit te voeren. Wij zijn dankbaar voor de begeleiding die wij hebben gekregen van Jan Niessen en Carlijn Molewater, waar wij met vragen altijd terecht konden. Ook de groepsleiding van de Hildegard van Bingenweg willen wij bedanken voor de tijd en ruimte die zij aan ons beschikbaar heeft gesteld. Daarnaast onze dank aan Peter Hendriks die ons heeft geïnformeerd over het budget voor vrijetijdsbesteding van de behandelgroep.

Naast medewerkers van Stichting Dreei willen wij de medewerkers van gemeente Assen, Gerrit Stolte, Margreet Warring en de jongerenwerkers, bedanken voor hun bijdrage aan het onderzoek.

Via deze weg willen wij ook de mensen van instellingen en verenigingen in Assen bedanken die wij telefonisch hebben bereikt en die zo meegewerkt hebben aan het onderzoek.

Tenslotte willen wij Han Dekker bedanken die namens Hogeschool Windesheim steeds kritisch heeft meegekeken naar de voortgang van het onderzoek.

Inhoudsopgave

	Pagina
Voorwoord.....	2
Inhoudsopgave.....	3
Samenvatting.....	6
Hoofdstuk 1: Inleiding.....	7
Hoofdstuk 2: Onderzoeksopzet	
- 2.1 Voorbereidingsfase.....	9
<i>Gestructureerde vorm van participatie</i>	
<i>Literatuuronderzoek</i>	
- 2.2 Uitvoeringsfase.....	10
<i>Algemeen</i>	
<i>Contacten met de behandelgroep</i>	
<i>Interesse van de jongeren</i>	
<i>Uitvoering spel</i>	
<i>Enquête</i>	
<i>Financiële middelen</i>	
<i>Overige mogelijke middelen</i>	
<i>Lijntjes leggen</i>	
- 2.3 Afrondingsfase.....	12
<i>Sociale kaart</i>	
<i>Conclusie en advies</i>	
<i>Presentatie</i>	
Hoofdstuk 3: Algemeen	
- 3.1 Stichting Dreei.....	13
<i>Visie</i>	
- 3.2 Methodieken.....	14
<i>Hypothesetoetsend model</i>	
<i>Competentiemodel</i>	
<i>Contextuele benadering</i>	
<i>Leren door ervaring</i>	
- 3.3 Intensieve behandelgroepen.....	15
<i>Groepssamenstelling aan de Hildegard van Bingenweg</i>	
- 3.4 De algemene kenmerken en gedrag/sociale vaardigheden	
van mensen met een verstandelijke handicap.....	16
<i>Mogelijke oorzaken</i>	
- 3.5 Lichtverstandelijk gehandicapt.....	18
- 3.6 De wijk Kloosterveen.....	20

	Pagina
Hoofdstuk 4: Visie, uitgangspunten en beleid, verankerd in opvattingen	
- 4.1 Nederlandse samenleving.....	21
- 4.2 Gemeente Assen.....	22
- 4.3 Stichting Dreei.....	23
- 4.4 Gedragswetenschappers.....	23
- 4.5 Groepsleiding.....	23
- 4.6 Behoeften van de jongeren van de behandelgroep.....	24
- 4.7 Behoeften pubers algemeen	24
- 4.8 Conclusie.....	24
Hoofdstuk 5: Ervaringen	
- 5.1 Nederlandse samenleving.....	26
<i>Ervaringen op het gebied van vrijetijdsbesteding</i>	
<i>Ervaringen op het gebied van wonen</i>	
- 5.2 Gemeente Assen.....	28
<i>Woonservicezones</i>	
<i>Jeugdparticipatie</i>	
<i>Ervaringen van verenigingen, instanties en instellingen in Assen</i>	
- 5.3 Stichting Dreei.....	31
<i>Gedragswetenschappers</i>	
<i>Groepsleiding</i>	
<i>Jongeren</i>	
- 5.4 Conclusie.....	33
Hoofdstuk 6: De mogelijkheden en onmogelijkheden van de behandelgroep	
- 6.1 Doelgroep.....	34
- 6.2 Dagstructuur.....	35
- 6.3 Relevante regelingen.....	36
- 6.4 Groepsleiding.....	36
- 6.5 Beschikbare middelen.....	37
<i>Vervoer</i>	
<i>Ruimte</i>	
- 6.6 Financiën.....	38
- 6.7 Conclusie.....	39
<i>Jongeren van de behandelgroep</i>	
<i>Jongeren individueel</i>	
Hoofdstuk 7: De mogelijkheden en onmogelijkheden van de gemeente	
- 7.1 Beleidsplannen.....	40
- 7.2 Beschikbare middelen.....	41
<i>Ruimte</i>	
<i>Jongerenwerkers</i>	
<i>Sportbus</i>	
- 7.3 Financiële mogelijkheden.....	42
- 7.4 Conclusie.....	44

	Pagina
Hoofdstuk 8: De mogelijkheden en onmogelijkheden van de wijk	
- 8.1 Sociale kaart, een impressie	45
<i>G-gym Assen</i>	
<i>ICO, Centrum voor Kunst en Cultuur</i>	
<i>De Duif, werkverband voor levensbeschouwelijke begeleiding</i>	
<i>AAC '61, Atletiekvereniging</i>	
<i>UDI, Marchingband</i>	
- 8.2 Kansrijke opties.....	47
<i>Karavaan</i>	
<i>Wijkvereniging</i>	
<i>Contact met andere instellingen in de wijk</i>	
<i>Jongerenwerker op de groep</i>	
- 8.3 Conclusie.....	49
Hoofdstuk 9: Betrouwbaarheid en validiteit	
- 9.1 Betrouwbaarheid.....	50
- 9.2 Validiteit.....	50
Hoofdstuk 10: Conclusies en aanbevelingen	
- 10.1 Conclusies.....	51
- 10.2 Overige conclusies.....	53
- 10.3 Aanbevelingen.....	54

Literatuurlijst

Hulpmiddelen

- Sociale kaart
- Spel - zie CD-ROM

Bijlagen

- Bijlage 1 Samenvatting nota's gemeente Assen
- Bijlage 2 Uitgebreid overzicht van doelen en activiteiten in gemeente Assen op het gebied van jongerenparticipatie
- Bijlage 3 Uitwerkingen lijntjes
- Bijlage 4: Visies en beleid op instellingen in woonwijken
- Bijlage 5: Enquêtes

CD-ROM:

- Hulpmiddelen
 - o Sociale kaart
 - o Spel
- Onderzoeksverslag
- Samenvatting
- Bijlagen

Samenvatting

Stichting Dreei wil dat jongeren met een lichtverstandelijke handicap (LVG) van de behandelgroepen mee kunnen doen aan vrijetijdsactiviteiten in de wijk. De onderzoeksvraag van dit onderzoek is gericht op het vinden van participatiemogelijkheden voor de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg en de jongeren meer wijkcontacten te kunnen laten maken binnen de wijk Kloosterveen. 'Mètdreeien'!

Hoofdstuk 1 is een inleiding en hierin komt de aanleiding van dit onderzoek naar voren. Hierop volgt hoofdstuk 2, waarin de opzet van dit onderzoek uitgelegd wordt. In hoofdstuk 3 worden Stichting Dreei, de behandelgroep, de doelgroep met LVG en de wijk Kloosterveen beschreven. Dit zijn de onderwerpen waar dit onderzoeksproject om draait. De betrouwbaarheid en validiteit van dit onderzoek komt aan bod in hoofdstuk 9.

In dit onderzoek hebben we gekeken naar het onderwerp participatie op landelijk, gemeentelijk en wijkniveau. Iedereen moet mee kunnen doen aan deze samenleving, iedereen moet kunnen participeren. Dit is een visie die al een jarenlange geschiedenis kent in Nederland en die verwerkt is in de visie 'gewoon waar het kan, speciaal waar het moet' van Stichting Dreei. Een visie die op het niveau van samenleving, gemeente en wijk gedragen wordt en ook in beleid is omgezet. Op deze drie niveaus wordt in dit onderzoek ingegaan. Zo komen in hoofdstuk 4 de visies, uitgangspunten en beleid op deze niveaus naar voren en hoofdstuk 5 wordt ingegaan op de ervaringen die er al zijn. De beleidsplannen van de overheid en de gemeente Assen vertellen dat deze partijen ondersteuning willen bieden aan het mogelijk maken van participatie door jongeren met LVG in de wijk en ze bieden perspectieven voor de uitvoering ervan. Ervaringen binnen Stichting Dreei en van verenigingen, instanties en instellingen in de wijk laten zien dat het mogelijk maken van participatie van jongeren met LVG van vele factoren afhankelijk is.

In hoofdstuk 6, 7 en 8 wordt ingegaan op de mogelijkheden en onmogelijkheden die de behandelgroep, de gemeente Assen, verenigingen, instanties en instellingen in de wijk Kloosterveen hebben om het participeren van de jongeren van de behandelgroep mogelijk te maken. Hierin komt naar voren dat de gemeente gunstige financiële mogelijkheden, middelen en mankracht te bieden heeft op dit gebied. De wijk Kloosterveen blijkt een groot aanbod aan vrijetijdsactiviteiten te hebben. In de sociale kaart, een product van dit onderzoeksproject, hebben wij gegevens van de verschillende verenigingen, instanties en instellingen verwerkt als overzicht voor de groepsleiding van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. Ook komen in hoofdstuk 8 vier opties naar voren die goede mogelijkheden bieden voor het vergroten van participatie in de wijk.

De verenigingen, instanties en instellingen in de wijk zijn positief over het idee om jongeren met LVG te laten participeren en staan ook open voor meewerking. Toch zijn er ook twijfels over de haalbaarheid hiervan. De behandelgroep geeft zelf aan dat jongeren op een behandelgroep bezig zijn met ontwikkelen van vaardigheden door middel van leerdoelen. Het kan zijn dat het participeren in de wijk niet in de behandeling van de jongere past. Uitkomsten van dit onderzoek laten zien dat wanneer de jongere hier wel aan toe is, de wijk Kloosterveen, de gemeente Assen en de Nederlandse samenleving ze daar ruimte voor wil bieden. Deze en verdere conclusies van dit onderzoek komen in hoofdstuk 10 aan bod.

Hoofdstuk 1 Inleiding

Voor u ligt een afstudeerproject vanuit de opleiding Sociaal Pedagogisch Hulpverlening aan Christelijke Hogeschool Windesheim te Zwolle. Dit project heeft als onderzoeksonderwerp het optimaliseren van de participatie van Licht Verstandelijke Gehandicapte (LVG) jongeren in de wijk Kloosterveen, te Assen. Dit onderzoek is uitgevoerd voor en namens Stichting Dreei, toegespitst op de residentiële *behandelgroep* aan de Hildegard van Bingenweg, te Assen. De uitvoering van dit onderzoek is gedaan door Jenny van Maastrigt, Dianne Meesters en Lisanne Mol.

Dianne signaleerde in haar jaarstage op de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg van Stichting Dreei dat de contacten tussen de jongeren van de behandelgroep en de wijk zeer beperkt waren. De jongeren van de behandelgroep en hun groepsleiding zouden dit graag anders zien. Met behulp van dit onderzoeksproject wordt getracht een bijdrage te leveren aan verbetering van de situatie.

Stichting Dreei biedt behandeling, begeleiding en ondersteuning aan ouders van en kinderen en jongeren met een licht verstandelijke handicap en opvoedings- en/of ontwikkelingsproblemen. De visie van Stichting Dreei is ‘gewoon waar het kan, speciaal waar het moet’¹. Het leven voor de jongeren die op een behandelgroep van Stichting Dreei verblijven wil de instelling zo gewoon mogelijk laten verlopen. Vanuit deze visie lijkt daarom op te maken waarom de behandelgroep van Stichting Dreei zich bevindt in een *gewone wijk*. Om het gewone leven beter tot zijn recht te laten komen is het van belang de *participatie* van de jongeren in de woonwijk te vergroten. Dit biedt mogelijkheden voor *sociale integratie*. Doordat de jongeren van de behandelgroep weinig participeren in de wijk en daardoor weinig actief zijn in de *sociale omgeving*, leiden zij geen “gewoon” *sociaal leven*. Dit wordt herkend door groepsleiding. Door gebrek aan tijd en ruimte lukt het hen niet om hier een structurele oplossing voor te ontwikkelen.

Zo zijn wij, in overleg met Jan Niessen, gedragswetenschapper en begeleider van dit onderzoek namens Stichting Dreei, gekomen tot de volgende onderzoeksvraag:

- Hoe kunnen de jongeren van de behandelgroep van Stichting Dreei, aan de Hildegard van Bingenweg te Assen meer participeren en meer *wijkcontacten* maken binnen Kloosterveen?

De doelstelling van het onderzoek is:

- Aan het eind van dit onderzoek ligt er een *sociale kaart* voor de behandelgroep. Daarnaast worden er 3 á 4 kansrijke opties weergegeven welke direct ingezet kunnen worden, ter bevordering van de participatie van de jongeren in de wijk Kloosterveen.

Uit de hierboven genoemde onderzoeksvraag hebben wij de volgende deelvragen geformuleerd:

1. Wat zijn de algemene kenmerken van de doelgroep, de stichting en de wijk waar dit onderzoek mee te maken heeft?
2. Wat is de visie, het beleid en wat zijn de uitgangspunten verankerd in opvattingen van de partijen waar dit onderzoek mee te maken heeft?
3. Wat zijn de ervaringen van de betrokken partijen met betrekking tot participatie van jongeren met LVG in hun woonomgeving?

¹ <http://www.dreei.nl/>

4. Wat zijn de mogelijkheden en onmogelijkheden voor het optimaliseren van het participeren van jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg in de wijk kloosterveen?

De deelvragen vormen de basis van dit onderzoeksverslag. Het antwoord op deelvraag één wordt beschreven in hoofdstuk drie, deelvraag twee in hoofdstuk vier, deelvraag drie in hoofdstuk vijf en tenslotte zal deelvraag vier beantwoord worden in hoofdstuk zes tot en met acht. In de conclusie wordt de hoofdvraag van het onderzoek beantwoord.

Gedurende het uitvoeren van dit onderzoek zijn wij begeleid door Han Dekker als begeleider vanuit Christelijke Hogeschool Windesheim. Namens Stichting Dreei heeft Jan Niessen, in samenwerking met Carlijn Molewater, de praktijkbegeleiding op zich genomen. Deze betrokkenen hebben de voortgang van het onderzoek in de gaten gehouden en zijn betrokken bij het uiteindelijke resultaat.

Schuingedrukte begrippen

Behandelgroep:	In dit geval een 24-uurs opvang, woonvorm met acht jongeren met een licht verstandelijke handicap en opvoedings- en/of ontwikkelingsproblemen in de leeftijd van 12 tot 18 jaar.
Gewone wijk:	Een deel van een stad waarin alle lagen van de bevolking vertegenwoordigd kunnen worden. Er zijn verschillende voorzieningen zoals supermarkt, huisarts, speelveldjes en een basisschool.
Participatie:	Met participatie bedoelen wij de <i>contacten</i> die de jongeren van de behandelgroep hebben met bewoners uit de wijk Kloosterveen binnen een <i>gestructureerde vorm</i> . • Gestructureerde vorm Het deelnemen aan georganiseerde activiteiten opgezet door de instelling of bestaande verenigingen of organisaties. De plaats, datum, tijd, tijdsduur en doelgroep van de activiteit is vastgesteld. • Contacten Hieronder verstaan we basiscontacten in de vorm van voorstellen, vragen stellen en verdere contacten die een beroep doen op de sociale vaardigheden van de jongeren met een verstandelijke handicap. Het beschikken van de sociale vaardigheden verschilt per jongere.
Sociale integratie:	Aanpassing van beide partijen; samenleving en de jongeren van de behandelgroep. In onze beleving omvat sociale integratie de ongestructureerde vorm van contacten tussen buurtbewoners en de jongeren. Wanneer er ook buiten de georganiseerde activiteiten contacten zijn tussen de partijen zijn de jongeren sociaal geïntegreerd. Sociale integratie komt volgens ons voort uit participatie.
Sociale omgeving:	De omgeving waarin je in je dagelijks leven contacten kunt hebben, zoals werk, school, wonen, dagbesteding en vrije tijd.
Sociaal leven:	De contacten die je werkelijk hebt/aangaat met je sociale omgeving.
Wijkcontacten:	Contacten in de wijk. Deze kunnen op verschillende manieren aangegaan of onderhouden worden. In dit onderzoek wordt gekeken naar mogelijkheden en behoeften die de jongeren, groepsleiding en verenigingen hiertoe hebben.
Sociale kaart:	Een overzicht van verenigingen en organisaties die vrijetijdsactiviteiten organiseren in de wijk Kloosterveen.

In dit onderzoek zal gesproken worden over jongeren met een lichtverstandelijke handicap. Verder in dit onderzoeksverslag zal hiervoor de term 'jongeren met LVG' gebruikt worden. Deze keuze is gemaakt vanwege praktische redenen en we hopen hiermee geen mensen voor het hoofd te stoten.

Hoofdstuk 2 Onderzoeksopzet

In dit hoofdstuk worden de methoden besproken die gebruikt zijn om de nodige informatie voor het antwoord op de hoofdvraag van dit onderzoek te verkrijgen.

Gedurende het hele onderzoek hebben wij initiatieven genomen tot contacten met begeleiders en andere betrokkenen. Wij zijn actief bezig geweest om naamsbekendheid te geven aan Stichting Dreei met de wens tot het vergroten van de participatie door middel van telefoontjes, e-mails en bezoeken.

Om te beginnen zijn er duidelijke afspraken gemaakt tussen Jan Niessen, opdrachtgever vanuit de stichting, Han Dekker, begeleider vanuit school en ons als studenten. Later is de begeleiding en beoordeling vanuit Stichting Dreei overgenomen door Carlijn Molewater, clusterhoofd van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg.

Achtereenvolgens zullen hieronder de volgende onderwerpen besproken worden:

2.1 Voorbereidingsfase

2.2 Uitvoeringsfase

2.3 Afrondingsfase

2.1 Voorbereidingsfase

Gestructureerde vorm van participatie

Om het onderzoek af te bakenen hebben we ervoor gekozen om ons te beperken tot de gestructureerde vorm van participatie. Deze vorm is duurzaam en in onze ogen haalbaar en realistisch. We hebben ook de 'niet gestructureerde' vorm van contact in overweging genomen, echter is deze vorm sterk afhankelijk van allerlei factoren, waardoor wij hier geen duurzaamheid in zien. Zo zullen bijvoorbeeld bij de wens van een jongere om de hond van de buurman uit te laten, verscheidene factoren een rol spelen. Zoals de agenda van de buurman en de jongere, de bereidheid van de buurman om zijn hond ter beschikking te stellen, ervaringen en vertrouwen van de buurman en diens hond, betrouwbaarheid van alle partijen, het weer, etc. Doordat men afhankelijk is van al deze factoren is de duurzaamheid en de haalbaarheid van deze activiteit in twijfel te trekken. Om deze reden hebben we gekozen voor de gestructureerde vorm van participatie in de wijk. De activiteiten kenmerken zich door regelmaat, duidelijkheid en de betrouwbaarheid dat de activiteit consequent doorgezet zal worden. Hiermee is de activiteit ook 'betrouwbaar' voor de jongere. Wanneer de jongeren meedoen aan gestructureerde vrijetijdsactiviteiten leggen zij contacten binnen de wijk. Ze zijn bezig met het aangaan van sociale contacten en het uitbreiden van hun netwerk. Dit kan als gevolg hebben dat ongestructureerde vrijetijdsactiviteiten spontaan ontstaan, zoals een middagje computeren met de buurjongen of de hond uitlaten van de buurvrouw. Dit hangt af van de behoeften en mogelijkheden per jongere en de omgeving.

Literatuuronderzoek

We hebben de beginsituatie verkend en vastgesteld. Om hier een duidelijk beeld van te krijgen hebben we gebruik gemaakt van algemeen beschikbare informatie zoals literatuur, internet, verslagen en beleidsplannen die voor particulieren, zonder speciale mogelijkheden en beperkingen te verkrijgen zijn. In de beleidsplannen van de overheid, gemeente en instelling hebben we informatie gezocht over de visies achter het plaatsen van een instelling in een woonwijk. Ook hebben we gezocht naar vergelijkbaar onderzoek elders of onderzoeken die raakvlakken hebben met het onderzoeksonderwerp. Om daarnaast een duidelijk beeld te krijgen van de doelgroep hebben we algemene informatie gezocht over jongeren met LVG.

2.2 Uitvoeringsfase

Algemeen

Wij zijn actief geweest met het presenteren van onszelf namens Stichting Dreei en de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg, in de wijk Kloosterveen en gemeente Assen. Zo hebben wij een bijeenkomst ter voorbereiding op de 'Karavaan' in de wijk bijgewoond, zijn wij naar de 'Nacht van de Jeugd' geweest om in gesprek te gaan met jongerenwerkers van Assen, hebben we contactgegevens uitgewisseld met andere zorginstellingen in de wijk en hebben wij gesprekken gehad met verschillende medewerkers van de gemeente Assen over subsidies en de verschillende activiteiten in de wijk. Ook hebben we contacten gelegd met verenigingen in de wijk, om te vragen naar ervaringen met en eventuele mogelijkheden voor de doelgroep.

Binnen Stichting Dreei hebben wij ook actief gewerkt aan bekendheid van het onderzoeksproject door verschillende mensen te benaderen en hun medewerking te vragen. Zo zijn wij begonnen bij de gedragswetenschapper en het clusterhoofd van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. Hierna hebben wij een vergadering van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg bijgewoond. Eén van ons heeft een spel met de jongeren van de behandelgroep gedaan. Tussen de officiële afspraken door hebben we nog verschillende malen telefonisch en via de mail gehad met Jan Niessen, Carlijn Molewater en groepsleiding van de behandelgroep. Dit om steeds van elkaar op de hoogte te blijven van de stand van zaken en dingen af te stemmen. Hieronder wordt het verloop van enkele vormen van contact nader toegelicht.

Contacten met de behandelgroep

Na een beeld te hebben gevormd van de verschillende visies en missies van de betrokken partijen zijn we bij de groep langs geweest om informatie te verkrijgen vanuit de praktijk. We hebben ervoor gekozen om op deze manier contact met de groep te leggen, omdat er op deze manier aan beide kanten een beeld is van de ander. Wij zien persoonlijk contact in dit onderzoek als een belangrijk element, vandaar dat we graag ons gezicht wilden laten zien en het project mondeling toe wilden lichten. Ook vonden we het fijn om te zien op wie en wat ons onderzoek gericht is en onze vragen in een gesprek te stellen, zodat meteen alles duidelijk kon worden. In een teamvergadering aan de Hildegard van Bingenweg hebben wij onszelf voorgesteld en het onderzoek nader toegelicht. Samen met het team hebben we overlegd over het idee om een spel met de jongeren te doen om achter hun interesses te komen. Hier hebben we afgesproken dat één van ons het spel zal uitvoeren, om zoveel mogelijk een veilige en rustige sfeer te behouden. Na de vergadering hebben we in een gesprek met Carel Kastelijn en Farda Lamfers informatie verkregen over de huidige structuur in de groep en de contacten die er in de wijk al zijn (geweest). In dit gesprek hebben we over en weer vragen gesteld en afspraken gemaakt over het verdere verloop van het project en vormen van contact hierbij. Afspraak was dat de contacten met de groep via Carel en Farda zouden lopen. Ook zijn wij te weten gekomen waar de mogelijkheden en wensen/vragen van groepsleiding liggen. Groepsleiding heeft aangegeven dat hun vraag vooral gaat over het aanbod en de mogelijkheden van activiteiten in de wijk. Groepsleiding zou graag een overzicht van de mogelijkheden en het aanbod van activiteiten in de wijk zien en dat er participatiemogelijkheden naar voren komen die zowel haalbaar zijn voor de jongeren als voor hen, rekeninghoudend met praktische zaken. Hier sluiten wij met de sociale kaart bij aan.

Verder kwam ter sprake dat groepsleiding kansen ziet in samenwerking met andere instellingen in de wijk. Zo zal er over en weer gebruikt gemaakt kunnen worden van elkaars kwaliteiten en mogelijkheden. Om ook hier bij de behoeften en wensen vanuit Stichting Dreei aan te sluiten hebben wij 'lijntjes' gelegd. Onder lijntjes wordt in dit onderzoek een eerste contact tussen Stichting Dreei en andere instellingen, verenigingen en organisaties verstaan. Hier kan groepsleiding later weer gebruik van maken en voortbouwen op de gelegde contacten en aanwezige mogelijkheden.

Interesse van de jongeren

Het onderzoek is gericht op vrijetijdsbesteding van jongeren van de behandelgroep. Hierbij zijn de interesses van de jongeren zelf natuurlijk van groot belang. Het zal geen zin hebben om enkel activiteiten te zoeken die de jongeren niet aanspreken en dus niet snel zullen kiezen om te doen. Om deze reden hebben we een methode ontwikkeld om achter de interesses van de jongeren te komen m.b.t. vrijetijdsbesteding. Omdat de jongeren van de behandelgroep baat hebben bij visualisatie, zodat ze een beeld krijgen bij de activiteit, hebben we ervoor gekozen om met plaatjes te werken. Zo zijn we gekomen tot veertig verschillende kaartjes, met op elk kaartje een plaatje en de naam van de activiteit.

Uitvoering spel

Na een introductie van de eigen groepsleiding, heeft Dianne de inleiding en uitvoering van het spel met de jongeren op zich genomen. Dit is een bewuste keuze van ons geweest, omdat Dianne een aantal van de jongeren nog kende vanuit haar jaarstage. De drempel voor de jongeren was een stuk lager, doordat ze geen totaal onbekende voor zich hadden. Dianne had al een ingang bij de jongeren en kon zo op een laagdrempelige manier doorvragen op sommige punten. Voor dit spel hebben we kaartjes gemaakt met daarop 40 verschillende vrijetijdsactiviteiten. De jongeren werden gevraagd de kaarten te categoriseren op drie stapels, namelijk; leuk, minder leuk en niet leuk. Zeven jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg hebben het spel uitgevoerd, waarvan drie meiden en vier jongens. De leeftijd van de deelnemende jongeren varieerde van 12 tot 17 jaar. Van de uitvoering van het spel zijn geluidsopnamen gemaakt, zodat ook Lisanne en Jenny zelf een beeld konden vormen van de doelgroep. Gemiddeld duurde het uitvoeren van het spel vijf en een halve minuut, per jongere. Verschillend per jongere werd daarbij gesproken of werden er non-verbale reacties gegeven. De activiteit werd uitgevoerd in de 'chill out' van de behandelgroep, een ruimte waar jongeren zich kunnen afzonderen. Hierdoor konden de jongeren zich goed concentreren op het spel en waren ze snel weer klaar. Op een behandelgroep verblijven jongeren voor een bepaalde periode. Dit betekent dat we van de groep die er nu zit weten wat ze wel en niet leuk vinden om in hun vrije tijd te doen. Vanzelfsprekend kunnen andere jongeren weer andere voorkeuren en interesses hebben. De uitkomsten van dit spel zijn dus niet algemeen geldend, maar specifiek voor de huidige groep jongeren van deze behandelgroep. Met deze reden hebben we ook andere activiteiten in de sociale kaart verwerkt. Zo zal ook in de toekomst, bij andere jongeren, de sociale kaart aansluiten bij hun interesses. Dit maakt dat de sociale kaart een duurzaam product is voor de behandelgroep.

Enquête

Om erachter te komen of er binnen Stichting Dreei contacten en vormen van participatie door de jongeren van de behandelgroepen in de wijk zijn, hebben we een enquête opgesteld en verspreid onder de gedragswetenschappers van de instelling. Stichting Dreei heeft zes mensen in dienst die de functie van gedragswetenschapper uitoefenen. De gedragswetenschappers hebben ieder de regie over verschillende afdelingen. Zo hebben zij een breed beeld van het reilen en zeilen op de groepen. Om deze reden hebben we hen benaderd om vragen te beantwoorden. Eén van de gedragswetenschappers heeft ons laten weten geen tijd te hebben om de enquête in te vullen. Tevens heeft één van de gedragswetenschappers aan ons laten weten de enquête niet in te kunnen vullen, aangezien haar functie geen relevante informatie oplevert met betrekking tot het onderzoek. Van twee gedragswetenschappers hebben we, ook na herinneringsmail geen bericht ontvangen. Het resultaat is dat we twee ingevulde enquêtes hebben ontvangen. Vanwege de beperkte respons is de verkregen informatie niet generaliseerbaar voor heel Stichting Dreei. Het geeft geen betrouwbaar beeld van wat Stichting Dreei aan kennis in huis heeft op het gebied van participatie. We hebben het hier namelijk over de ervaringen van slechts twee gedragswetenschappers en kunnen geen beeld geven van eventuele andere ervaringen. Desalniettemin heeft de informatie die we uit de ingevulde enquêtes konden halen een waardevolle bijdrage geleverd aan het eindproduct.

Financiële middelen

Voor het ondernemen en uitvoeren van vrijetijdsactiviteiten zijn verschillende middelen nodig, waarin geld vaak een grote rol speelt. In eerste instantie hebben we bij de penningmeester van Stichting Dreei, Peter Hendriks, naar het budget voor vrijetijdsbesteding op de groep gevraagd. Zo weten we of er een budget is vanuit Stichting Dreei, waar we eventueel aanspraak op kunnen maken. Naast het budget binnen Stichting Dreei hebben we in de beleidsplannen van de gemeente Assen gelezen over subsidiemogelijkheden. Om hier meer informatie over te verkrijgen hebben we telefonisch contact opgenomen met een medewerker van de gemeente Assen die hierover gaat. In een telefoongesprek met Gerrit Stolte, medewerker bij de Gemeente met in zijn takenpakket “de subsidieaanvragen verwerken”, hebben wij gevraagd naar de praktische kant van de subsidiemogelijkheden en of het in de praktijk net zo werkt als het in theorie beschreven staat. Er is ons verteld dat de gemeente zoveel mogelijk activiteiten met financiële middelen wil ondersteunen en activiteiten voor jongeren in de gemeente stimuleert, dus in principe worden alle aanvragen binnen deze categorie met open armen ontvangen en ondersteund. Dat we dit van een medewerker zelf hebben gehoord geeft het project wat extra stevigheid. Deze medewerker heeft aangegeven dat groepsleiding met vragen bij hem terecht kan.

Overige mogelijke middelen

Buiten de subsidiemogelijkheden hebben we ook over het aanvragen van ruimte, subsidie of praktische ondersteuning gesproken met Margreet Warring, opbouwwerker van Kloosterveen. Zij heeft ons na mailcontact uitgenodigd voor een gesprek op haar kantoor. Wij hebben met haar gepraat over de verschillende mogelijkheden van participatie die er zijn in de wijk Kloosterveen. Tevens is Stichting Dreei, de doelgroep en het streven naar meer participatie nu bij haar bekend, waardoor er weer een lijntje is bij de gemeente.

Lijntjes leggen

Zoals vooraf afgesproken hebben we verschillende lijntjes gelegd met verenigingen in de wijk. Tijdens de Karavaanbijeenkomst hebben we contactgegevens uitgewisseld met medewerkers van Promens Care en de Van Boeijen-groep. Ook zijn we bij de ‘Nacht van de Jeugd’ geweest, waar we contact hebben gelegd met de jongerenwerkers van Assen. Met verenigingen hebben we telefonische contacten gelegd om te inventariseren naar de mogelijkheden tot participatie van de doelgroep. In de sociale kaart zijn hier de contactgegevens van te vinden. Verdere informatie die we in de verschillende gesprekken hebben opgedaan worden verspreid in dit onderzoeksverslag of in de bijlagen beschreven.

2.3 Afrondingsfase

Sociale kaart

Na het leggen van de lijntjes hebben we de laatste hand gelegd aan de sociale kaart, waarin we informatie hebben verwerkt die we in de gesprekken met de verenigingen hebben verkregen. In de sociale kaart zijn nu de specifieke persoonsgegevens van de eventuele contactpersonen te vinden. Er is gekozen voor een straal van zeven kilometer van de behandelgroep, omdat dit de mogelijkheid vergroot dat de jongeren zelfstandig naar de activiteit toe kan.

Conclusie en advies

Tevens hebben we in deze laatste fase van het onderzoek de conclusie van het onderzoek en het advies voor de stichting geschreven. Hierin hebben we onze bevindingen met betrekking tot alle verkregen informatie en resultaten weergegeven.

Presentatie

Als afsluiting geven wij een presentatie aan de medewerkers van Stichting Dreei. In deze presentatie zullen wij kort weergeven wat we ondernomen hebben voor dit project. Tevens zullen wij de sociale kaart presenteren en nader toelichten. Bij deze presentatie zullen de medewerkers van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg aanwezig zijn, evenals Jan Niessen, Carlijn Molewater en waar mogelijk medewerkers van de andere behandelgroep van Stichting Dreei in de wijk Kloosterveen, omdat het product ook door hen te gebruiken is.

Zo wordt de informatie die wij te vertellen hebben breed verspreid, waardoor er een groter draagvlak is voor het in praktijk brengen van de onderzoeksresultaten.

Hoofdstuk 3 Achtergrondinformatie

In de inleiding is de onderzoeksvraag uitgelegd, deze richt zich op het vergroten van het participeren in de wijk Kloosterveen door jongeren van stichting Dreei. In het onderzoek wordt specifiek ingegaan op jongeren van een behandelgroep in de leeftijd van 12 tot 18 jaar. De behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg is hierbij het uitgangspunt. Voordat we met de onderzoeksvraag aan de slag gaan nemen we in dit hoofdstuk de ruimte om een uitleg en een beeld te geven van Stichting Dreei, de doelgroep, de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg en de wijk Kloosterveen. Hiermee hopen we een beeld te geven van de context waar we gedurende dit onderzoek mee te maken hebben. Door hierover duidelijkheid te verschaffen hopen we dat het onderzoek, het belang ervan en verdere informatie in dit onderzoeksverslag tot haar recht komt.

3.1 Stichting Dreei

Stichting Dreei is een orthopedagogisch behandelcentrum. De orthopedagogische behandelcentra van Stichting Dreei zijn bedoeld voor jongeren, tussen de 6 en 21 jaar, met LVG, die vastgelopen zijn op school of thuis. De zorg die ‘orthopedisch’ heet, is gericht op een specifieke opvoedingssituatie. “Specifiek in die zin dat ouders en/of de maatschappij constateren dat er sprake is van handelingsverlegenheid of van een problematische opvoedingssituatie, waarbij hulp nodig is. Hulp die er op gericht is om de bestaande problemen op te lossen of hanteerbaar te maken”². De missie van orthopedagogische behandelcentra is gericht op het recht dat iedere jongere heeft om zich te ontwikkelen tot volwaardig burger. Vanuit de missie wil men binnen een orthopedagogisch behandelcentrum de jongere door middel van onderzoek, diagnostiek en behandeling passende hulp bieden om dit te bereiken. Waar nodig wordt ook orthopsychiatrische hulp geboden. Bij Stichting Dreei is een psychiater in dienst.

Binnen Stichting Dreei wordt ernaar gestreefd om een klimaat te creëren waarin jongeren zich veilig en geborgen voelen. De stichting wil onder van hieruit voorwaarden scheppen voor jongeren met LVG, “zodat zij kansen krijgen om hun eigen mogelijkheden en vaardigheden te ontwikkelen en te gebruiken.”³

In het leven maakt iedere jongere fases door waarin hij of zij met ontwikkelingstaken te maken krijgt. Om deze taken uit te voeren en eigen te maken hebben jongeren vaardigheden nodig. Binnen stichting Dreei wordt er van uitgegaan dat iedere jongere mogelijkheden heeft en dat hij of zij vaardigheden kan ontwikkelen. De behandeling bij de stichting is dan ook gericht op gedragsvaardigheden en het vergroten ervan. Men wil zorgen dat de jongere competentier wordt. De behandelingen bij stichting Dreei zijn gericht op terugkeer van de jongere naar huis of een andere passende plek in de maatschappij. Het is belangrijk dat de jongere zo optimaal mogelijk kan functioneren en een plaats heeft in deze samenleving. “Men wil zo komen tot ‘herstel van het gewone leven’.”⁴

De visie van Stichting Dreei op het plaatsen van zorginstellingen in woonwijken

Werken aan gedragsvaardigheden van jongeren als handvaten voor het leven in deze maatschappij maakt indirect eigenlijk al duidelijk waarom de verschillende behandelgroepen van Stichting Dreei in de woonwijken geplaatst zijn. Zo staan de jongeren die er behandeld worden namelijk het dichtst bij ‘het gewone leven’ en maken ze letterlijk deel uit van de maatschappij, de wijk waarin ze wonen.

² <http://www.dreei.nl>

³ <http://www.dreei.nl>

⁴ <http://www.dreei.nl>

Op de site van Stichting Dreei is dit niet letterlijk zo vermeld, maar als het jaardocument erbij gepakt wordt, kunnen we het volgende lezen:

“De visie van Stichting Dreei is ‘gewoon als het kan, speciaal waar het moet’. Dit betekent dat alle locaties in de woonwijk of rand woonwijk zijn gesitueerd en dat gebruik wordt gemaakt van de bestaande voorzieningen; onderwijs, clubs, bibliotheek, wijkactiviteiten. Extra ondersteuning waar dit nodig is, wordt geboden. Het vervoer is vaak wel een knelpunt.”⁵

“Het is de opdracht van de samenleving en dus van Stichting Dreei om de voorwaarden te scheppen dat jongeren met LVG geïntegreerd wonen en werken in de samenleving. Bij het realiseren van de huisvesting gaat Stichting Dreei dan ook uit van genormaliseerd wonen.”⁶

3.2 Methodieken

Op de site en in folders die Stichting Dreei ter informatie aan belangstellenden aanbiedt, wordt beschreven hoe de stichting haar zorg aan kinderen en jongeren met LVG verleent en met welke visie zij dat doet.

Tijdens de orthopedagogische behandeling die jongeren binnen stichting Dreei krijgen wordt er gewerkt met elementen uit vier methodieken, namelijk:

- Hypothesetoetsend model
- Competentiemodel
- Contextuele benadering
- Leren door ervaring

Hypothesetoetsend model

Een jongere komt binnen met gedrag dat door de omgeving van de jongere, of door de jongere zelf als negatief wordt ervaren. Het hypothesetoetsend model begint met de vraag wat een mogelijke aanpak van dit gedrag zou kunnen zijn. Een antwoord wordt gezocht door middel van gesprekken met de jongere zelf en andere betrokkenen zoals ouders en leerkrachten. Door middel van het raadplegen van deze bronnen worden hypothesen opgesteld over de mogelijke oorsprong en verklaring van het gedrag van de jongere.

Nadat er hypothesen zijn opgesteld worden deze getoetst aan de praktijk. Dit gebeurt door middel van observaties, psychologische testen of andere manieren waarop gedrag waargenomen en geanalyseerd kan worden. Met de informatie die de praktijk oplevert, wordt gekeken welke hypothesen aangenomen of verworpen kunnen worden. De hypothesen die aangenomen kunnen worden, worden beschouwd als zijnde de verklaringen die het meest waarschijnlijk zijn voor het functioneren van de jongere op dat moment. Met deze informatie wordt een persoonlijk plan voor de jongere geschreven. “Hiermee wordt het individuele van de jongere benadrukt en worden er uitspraken over een uniek persoon, met een unieke situatie, gedaan.”⁷

Competentiemodel

Dit model richt zich op gedrag en vaardigheden van de jongere. Jongeren hebben vaardigheden nodig om met verschillende situaties en fases in hun leven om te kunnen gaan. In het competentiemodel wordt er vanuit gegaan dat de jongere mogelijkheden heeft en vaardigheden kan ontwikkelen. Deze moeten gestimuleerd en ondersteund worden om te ontwikkelen. De behandeling moet voorwaarden bieden om een problematische ontwikkeling stop te zetten en in een gewenste richting verder te sturen. De jongere wordt meer competent door in de behandeling te richten op positief gedrag. Positief gedrag stimuleren, er complimenten over geven en positief gedrag als alternatief aandragen wanneer een jongere negatief gedrag laat zien

⁵ Jaardocument Stichting Dreei 2008

⁶ Jaardocument Stichting Dreei 2008

⁷ <http://www.dreei.nl>

in een situatie. “Er wordt adequaat gedrag aangeleerd en inadequaar gedrag wordt verminderd of verdwijnt.”⁸ De jongere wordt aangesproken op zijn mogelijkheden en niet op zijn beperkingen.

Contextuele benadering

Deze benadering gaat in op de context van de jongere die bij de stichting wordt aangemeld. De jongere komt uit een eigen systeem dat een belangrijke rol heeft en krijgt tijdens de behandeling. Jongeren zijn loyaal aan hun ouders, vanuit dat gegeven zou de ideale situatie zijn dat een jongere, zo lang het kan, thuis blijft wonen. Wanneer een jongere niet meer thuis kan wonen zal er in de behandeling verder naar gestreefd worden het contact met ouders zo optimaal mogelijk te houden. Zo worden ouders regelmatig op de hoogte gehouden over dagelijkse dingen, over de voortgang van de behandeling en wonen zij behandelplan besprekingen van hun kind bij. De contextuele benadering is gericht op deze samenspraak. Een ander onderdeel daarvan is dat de behandeling gericht wordt op het werken met ouders aan veranderingen thuis voor de eventuele terugkeer van de jongere.

Leren door ervaring

Dit is een methode die zich richt op het opdoen van ervaringen. Ervaringen door te doen en te leren van het gevolg dat ontstaat, wat kan leiden tot nieuw gedrag.

Jongeren met LVG hebben over het algemeen moeite met het maken van de transfer om geleerde vaardigheden in een bepaalde situatie in te zetten in een vergelijkbare situatie. Tijdens de behandeling wordt hierop ingespeeld door bewust leersituaties te creëren voor deze jongeren en daarmee gedrag aan te leren. De stichting richt zich met de ervaringstheorie ook op het herhalen van het nieuw geleerde gedrag, daardoor kan er namelijk een routine ontstaan en wordt het gedrag door de jongere geïnternaliseerd.

3.3 Intensieve behandelgroepen

Zoals genoemd heeft Stichting Dreei meerdere behandelgroepen voor kinderen en jongeren in de leeftijd van 4 tot en met 21 jaar. Dit varieert van een gezinshuis tot logeeropvang tot residentiële behandelgroep. In dit onderzoekverslag spreken wij over intensieve behandelgroepen. Dit zijn behandelgroepen waar de aangemelde jongeren (in een wenselijke situatie) gedurende maximaal 1,5 jaar verblijven en 24 uur per dag in behandeling zijn. Een intensieve behandelgroep is een ‘open’ groep, wat inhoudt dat de jongeren school, dagbesteding, therapieën, etc. buiten de woonvorm volgen. In dit onderzoeksverslag wordt bij het gebruik van het begrip behandelgroep een behandelgroep in de hierboven beschreven intensieve vorm bedoeld.

Op een behandelgroep verblijven gemiddeld acht kinderen en/of jongeren⁹. De behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg is er daar één van, waar doorgaans jongeren in de leeftijd van 12 tot 18 jaar verblijven.

Wanneer de jongeren op de behandelgroep zijn, is er ook groepsleiding aanwezig. Binnen Stichting Dreei bestaat een team van groepsleiding op een behandelgroep vaak uit zeven groepsleidingen. Zij begeleiden de jongeren, bijvoorbeeld bij het maken van huiswerk, het kiezen en/of uitvoeren van een vrijetijdsbesteding of het doen van taken in het huis. De groepsleiding leert de jongeren vaardigheden die inspelen op en aansluiten bij de leef- en belevingswereld van de jongeren. Overdag zijn er op de groep twee groepsleidingen aanwezig. In de nacht blijft een groepsleiding alleen op de groep overnachten. Deze persoon start 's ochtends alleen op met de jongeren en wordt om 11.30 afgelost door een collega die op die dag zal werken tot 21.30 uur. Deze collega wordt vanaf 's middags 15.00 uur, rond het tijdstip dat de jongeren terug komen van school of dagbesteding, bijgestaan door een collega. Deze groepsleiding zal blijven tot de volgende ochtend 12.00.

⁸ <http://www.dreei.nl>

⁹ In bronnen wordt gesproken over en bedoeld op, het kind en de jongere. Voor het gemak zullen we in de rest van de tekst alleen jongeren noemen, omdat het onderzoeksproject is gericht op jongeren.

Het dagelijks leven op de groep is georganiseerd met takenlijsten en dagstructuren. Een takenlijst is bedoeld om bijvoorbeeld taken als corvee en wasmomenten gestructureerd te laten verlopen. Iedere jongere op de groep heeft per week een taak die hij of zij uitvoert binnen het huishouden. De dagstructuur is er om alle activiteiten op een dag zoals opstaan, naar school gaan, eet momenten en bedtijden gestructureerd te laten verlopen. Verderop in dit hoofdstuk zal informatie over de doelgroep gegeven worden waarin naar voren komt dat de doelgroep met LVG hier behoefte aan heeft. Structuur biedt duidelijkheid en daarmee een veilige omgeving voor de jongeren om aan de slag te gaan met de leerdoelen die ze hebben.

Groepssamenstelling aan de Hildegard van Bingenweg

Op de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg wonen doorgaans acht jongeren. Momenteel bestaat de groep uit vijf jongens en drie meiden in de leeftijdscategorie van 10 tot 17 jaar, licht afgeweken van de oorspronkelijk bedoelde doelgroep. Deze jongeren hebben een diagnose LVG en eventuele gedragsstoornis of opvoedproblemen. De jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg zijn vrijwillig of met een onder toezicht stelling op de groep geplaatst. In anderhalf jaar tijd vindt de behandeling plaats en wordt er toegewerkt naar terugkeer naar huis of een vervolgplek. Het komt voor dat een jongere langer dan anderhalfjaar op de groep verblijft vanwege het behandelproces of aansluiting op de vervolgopties.

De behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg bestaat uit drie aaneengesloten rijtjeswoningen. Deze woning bestaat uit drie verdiepingen. De bovenste twee verdiepingen bevatten de slaapkamers voor de jongeren, en wasgelegenheden. De benedenverdieping bestaat uit een woonkamer, eetkamer, keuken, 'chill out', een ruimte waar jongeren zich kunnen afzonderen, en een kantoor voor groepsleiding.

Op de groep verblijven acht jongeren die gezamenlijk gebruik maken van de ruimten op de benedenverdieping. Rondom de groep is er een tuin waar ook alle jongeren zich kunnen vermaken. Dit zijn de ruimten die de jongeren hebben om activiteiten uit te voeren op en rond de groep zelf.

3.4 De algemene kenmerken en gedrag/sociale vaardigheden van mensen met een verstandelijke handicap

In Nederland zijn er ongeveer 70.000 verstandelijk gehandicapten. Volgens het CBS verblijven er ongeveer 35.000 in instellingen.

Volgens het handboek voor diagnose en statistiek van psychische aandoeningen, het DSM IV, is er sprake van een verstandelijk handicap als iemand een IQ heeft van ongeveer 70 of lager. Daarnaast moet er sprake zijn van beperkingen van het huidige aanpassingsgedrag op 2 of meer van de volgende gebieden:

- Communicatie	- Gebruik maken van gemeenschapsvoorzieningen
- Zelfverzorging	- Zelfstandig beslissingen nemen
- Zelfstandig kunnen wonen	- Functionele intellectuele vaardigheden
- Werk	- Sociale en relationele vaardigheden
- Ontspanning	- Gezondheid en veiligheid

De handicap moet tot uiting komen voor het 18^e levensjaar.

Het DSM, deelt mensen met een verstandelijke handicap in op IQ en heeft vier niveaus voor mensen met een verstandelijke handicap namelijk:

Zeer ernstig gehandicapt:	Het IQ is minder dan 20/25
Ernstig verstandelijk gehandicapt:	Het IQ ligt tussen 20 en 35/40
Matig verstandelijk gehandicapt:	Het IQ ligt tussen 35/40 en 50-55
Licht verstandelijk gehandicapt:	Het IQ ligt tussen 50 en 70

Een IQ tussen de 70/75 tot 85 werd zwakbegaafd genoemd, maar tegenwoordig heet dit moeilijk lerend.

Bij verstandelijk gehandicapte mensen is de ontwikkelingsleeftijd (ook wel ook de verstandelijke leeftijd) achter bij de daadwerkelijke kalenderleeftijd. Er wordt dan een vergelijking gemaakt met de gemiddelde ontwikkeling van leeftijdgenoten op gebied van IQ, motorische en sociale vaardigheden. De ontwikkelingsleeftijd is bij verstandelijk gehandicapte mensen beduidend lager dan de kalenderleeftijd.

Kenmerkend voor alle mensen met een verstandelijke handicap is dat zij een blijvende ontwikkelingsachterstand hebben in het cognitief functioneren. Meestal ontstaat deze stoornis, en dus achterstand, in een vroeg ontwikkelingsstadium (voor, tijdens of kort na de geboorte).

Mogelijke oorzaken

- Afwijkingen in het genetisch materiaal
- Zwangerschapsstoornissen, zoals zwangerschapsvergiftiging, medicijngebruik (prenataal)
- Problemen bij de geboorte, zoals zuurstofgebrek (perinataal)
- Beschadigingen na de geboorte, zoals hersenvliesontsteking (postnataal)
- Onbekend

In meer dan de helft van de gevallen bij mensen met een lichte tot matige verstandelijke handicap wordt geen oorzaak voor de hersenbeschadiging gevonden.

Om effectief hulp te kunnen bieden is het van belang om te weten tot welke categorie of klasse de cliënt hoort. Om mensen in te delen bestaan er verschillende classificatiemodellen zoals het genoemde DSM, gebaseerd op verstand (IQ). Zoals overal doorklinkt wordt er veel waarde gehecht aan het IQ om te beoordelen of iemand wel of niet verstandelijk gehandicapt is. Hierbij is het echter van belang om te weten dat het IQ ook beïnvloedbaar is. Als iemand lange tijd onderprikkeld is, kan het zijn dat als deze in een stimulerende omgeving komt, hij zich meer ontwikkelt en bij een test tot een hoger IQ komt.

Daarnaast zijn er ook modellen die de nadruk leggen op het functioneren, zoals het model van Timmers-Huigens.¹⁰ Timmers-Huigens heeft het over de ontwikkelingsfasen waarin iemand zit met het ordenen van ervaringen. De manieren van ordenen worden steeds complexer, omdat je voor de tweede manier van ordenen de eerste moet bezitten, enz. Zij geeft de volgende fasen weer:

- De lichaamsgebonden ervaringsfase.
Deze periode is min of meer te vergelijken met die van een zuigeling.
- De associatieve ervaringsfase.
Deze fase is min of meer te vergelijken met die van de peuterperiode.¹¹
- De structurerende ervaringsfase.
Vanaf de koppigheidsfase van een kind (tussen twee en vier jaar) wint de structurerende ordening steeds meer veld. De volgende fase is direct aan de structurerende ervaringsfase verbonden.
- De vormgevende ervaringsfase.

De ontwikkeling in de laatste twee fasen zijn min of meer te vergelijken met de kleuterperiode en de periode van een schoolkind.

Niet alle verstandelijk gehandicapten komen aan alle fasen toe. Dit kan komen doordat zij niet over de vermogens bezitten en dat de ordening daarom te complex voor hen is. Of het kan komen doordat de omgeving hen geen kans biedt om het te leren.

¹⁰ Timmers-Huigens, D. 1998. Mogelijkheden voor verstandelijk gehandicapten: een weg naar vreugde beleven. Maarssen: Elsevier.

¹¹ Van der meer, J., Hermesen, P., & Keukens, R. (2003). Ondersteunen van mensen met een verstandelijke beperking. Deventer: Van Tricht.

Er kunnen grote verschillen zijn tussen verstandelijk gehandicapten. Dit kan naast de grootte van de achterstand te maken hebben met de opbouw van het 'ontwikkelingsprofiel'. Zo heb je harmonische profielen, waarbij de achterstand op alle gebieden ongeveer gelijk is, en disharmonische profielen, waarbij de achterstand op verschillende gebieden (sterk) van elkaar verschilt. Onder ontwikkelingsprofiel wordt een weergave van de ontwikkeling van al de te onderscheiden gebieden verstaan, gebieden zoals cognitief, lichamelijk, sociaal enz. Bij een sterk disharmonisch profiel is de benodigde ondersteuning meestal intensiever en ingewikkelder.

3.5 Lichtverstandelijk gehandicapt

Om de activiteiten aan te laten sluiten op de doelgroep en om lijntjes met verenigingen te leggen, moeten we op de hoogte zijn van de doelgroep waar we mee te maken hebben. Tot nu toe ging het over verstandelijk gehandicapten in het algemeen en een globale schets van licht verstandelijk gehandicapt. Maar wat nu kenmerkend is voor een lichtverstandelijke handicap, dat zullen we hieronder weergeven.

Meer dan de helft van de verstandelijk gehandicapten heeft een lichte verstandelijke handicap. Een licht verstandelijke handicap wordt vaak ontdekt in de kleutertijd. Tot die tijd wordt er vaak gezegd dat het nog wel goed komt.

Mensen met LVG zijn in hun ontwikkeling vastgelopen door een beperkt intellectueel functioneren én een beperking in de sociale redzaamheid. Zonder hulp kunnen zij zich vaak niet zelfstandig handhaven in de maatschappij. Een deel van deze groep woont later zelfstandig maar velen blijven aangewezen op een vorm van begeleiding zoals wonen in een gezinsvervangend tehuis of een vorm van begeleid kamerbewoning. Hun IQ is zoals hiervoor al is benoemd tussen de 50 en de 70.

Bij iemand met LVG zijn waarnemingen vaak van beperkte omvang en het overzicht is minder. Ingewikkelde situaties die een beroep doen op overzicht en enig abstract vermogen, leiden vaak tot niet adequaat gedrag. Er wordt te weinig gecombineerd door iemand met LVG. De gedachtewereld van mensen met LVG is concreet, oppervlakkig en gebonden aan de waarneembare realiteit.

Angsten, stemmingen en identificaties met personen en situaties hebben invloed op de mening. Dit komt doordat de oordeelsmogelijkheden beperkt zijn er hierdoor is er vaak sprake van een verhoogde beïnvloeding van buitenaf of van binnenuit.¹²

Een aantal mensen met LVG heeft bijkomend of misschien wel door de handicap een psychische stoornis. De vorm van begeleiding en ondersteuning hangt niet alleen af van de ernst van de verstandelijke handicap maar vaak ook van de bijkomende (vaak psychische) problemen. De begeleiding moet afgestemd worden op de mogelijkheden. Veel van hen zijn in staat om zichzelf te redden zolang het leven voorspelbaar verloopt. Maar waakzaamheid is op zijn plaats als er veranderingen optreden.

Ze zijn emotioneel en psychisch kwetsbaar. Belangrijk daarnaast is dat ze zich vaak bewust zijn van hun onvermogen en het feit dat ze anders zijn dan anderen. Dat maakt ze aan de ene kant onzeker en aan de andere kant soms agressief en humeurig. Want zij lopen maar al te vaak tegen hun eigen beperkingen op.

In de literatuur spreekt men van LVG bij een IQ tussen de 50 en de 70 in combinatie met problemen in het aanpassingsgedrag. Daarnaast moet dit zich voor het 18^e levensjaar voordoen. Er zijn een aantal punten waarop een lichtverstandelijk gehandicapte zich anders ontwikkelt dan iemand met een 'normale' ontwikkeling. De gebieden die daar in ieder geval onder vallen zijn:

¹² Prof. Dr. van Gemert, G. H. & Prof. Dr. Minderaa R. B. (1997). Zorg voor mensen met een verstandelijke handicap. Assen: Van Gorcum & Comp. B.V.

Motoriek:	Problemen met coördinatie.
Geheugen:	Problemen met onthouden van situaties, informatie kan telkens als nieuw worden ervaren.
Cognitief:	Problemen met tijdsbeleving, geringe oplossingsvaardigheden, neemt de wereld letterlijk en daarom moeite met beeldspraak.
Sensoriek:	Kans om over- of onderprikkeld te worden. De omgeving kan aan het uiterlijk vaak niet aflezen dat iemand LVG heeft. Hierdoor kan men te hoog worden ingeschat. Aan de andere kant bestaat de kans dat de omgeving en de persoon met LVG elkaar niet goed begrijpen en er vanuit gegaan wordt dat de persoon met LVG minder kan dan in feite waar is. Hierdoor kan onderprikkeling ontstaan.
Communicatie:	Met name door het minder functioneren van het geheugen is het moeilijk om de taal te onthouden. Daarnaast neemt een persoon met LVG taal vaak letterlijk waardoor beeldspraak niet begrepen wordt. Een persoon met LVG zal met name communiceren via lichaamstaal en andere non-verbale communicatievormen.
Zelfbeleving:	Door hun beperkingen is de kans groot dat zij veel negatieve ervaringen opdoen. Dit heeft invloed op de zelfbeleving. Daarnaast zijn mensen met LVG zich vaak bewust van het feit dat ze 'anders' zijn dan anderen. Hierdoor kan de zelfbeleving ook erg verschillen. Er zijn grofweg genomen twee soorten belevingen, namelijk accepterende zelfbeleving en afwijzende zelfbeleving. De eerste is tevreden met wie hij is en voelt zich gesteund en erkend in zijn doen en laten. De tweede wil geen verstandelijk gehandicap hebben en ervaart vooral die dingen die hij niet kan of mag. Hierdoor kan er sprake zijn van depressieve gevoelens en machteloosheid.
Rollen:	Mensen zonder verstandelijke handicap ontwikkelen verschillende rollen in het leven zoals zusje, leeftijdsgenoot, collega enz. Elke rol heeft een andere invulling en dit doet de gemiddelde mens automatisch. Voor mensen met LVG kan dit moeilijk zijn, omdat zij deze rollen vaak niet zien en dus niet eigen maken.
Stress:	Mensen met LVG zullen over het algemeen meer situaties ervaren die onzekerheid of stress veroorzaken dan mensen zonder een verstandelijk handicap. Zij zullen dan ook vaker een oplossing moeten zoeken. Maar mensen met LVG beschikken, zoals al eerder vermeld onder het kopje cognitief, vaak over minder mogelijkheden om oplossingen te creëren. De cognitieve mogelijkheden schieten namelijk te kort om de situatie te begrijpen, te verwerken of vanuit eerdere ervaringen op te lossen. Daarnaast zijn er nog een aantal redenen te noemen namelijk: - de zintuigen functioneren niet goed, waardoor er verwarring ontstaat over wat er gebeurt; - de communicatiemogelijkheden zijn te gering om aan te geven wat iemand wil en kan of juist niet; - de fysieke mogelijkheden geven beperkingen om een bepaald doel te bereiken of antwoord te geven. Daarnaast moet niet de omgeving vergeten worden, denk dus ook aan: - de verzorgers die geen oog en oor hebben voor de signalen die de cliënt uitzendt; - de boodschap die de cliënt uitzendt, wordt niet begrepen of verstaan; - de omgeving die te ingewikkeld of juist te makkelijk is.

Als mensen met LVG situaties meemaken die zij niet goed kunnen oplossen, kunnen zij inadequaar gedrag gaan vertonen. Gedrag, dat door de omgeving kan worden aangeduid als probleemgedrag.

Belangrijk bij al deze informatie is dat dit een algemeen verhaal is. En dat het niet geldt voor alle mensen met LVG. Elk mens is uniek en ieder heeft zijn eigen kwaliteiten en aandachtspunten. Daarnaast is het voor dit onderzoek ook een belangrijk punt dat de doelgroep de leeftijd heeft van 12 tot 18 dus behoort tot de fase tieners en pubers en dus ook gedrag passend bij hun (kalender)leeftijd kunnen laten zien.

Deze informatie nemen we mee bij de verdere uitvoering van het onderzoek. In de conclusies zijn elementen uit deze informatie terug te vinden.

3.6 De wijk Kloosterveen

Kloosterveen is de nieuwste woonwijk van Assen, hoofdstad van de provincie Drenthe. De wijk is gesitueerd ten westen van de stad. In 1997 is de bouw van deze wijk gestart. Momenteel wordt er al volop gewoond en gewerkt in Kloosterveen, maar de bouw van onder andere het voorzieningscentrum, 'Kloosterveste', is nog niet afgerond.

Op de site van de gemeente is te vinden dat er in de wijk 6.500 woningen komen. In deze wijk zijn drie behandelgroepen van Stichting Dreei gesitueerd, waaronder de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. De wijk is onderverdeeld in 16 subwijken. De behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg valt onder de subwijk kloosterstede.

Vanwege het feit dat Kloosterveen een zogezegd jonge wijk is, is men bezig met onderzoeken en preventieprojecten om de komende sociale veranderingen in de wijk te ondervangen. Zo is een groot deel van de kinderen in de wijk nu in de leeftijd tot 12 jaar. Over een aantal jaren zal dit betekenen dat de wijk (meer) voorbereid moet zijn op de doelgroep jong adolescent. Dit vraagt andere (activiteiten)voorzieningen in de wijk. De gemeente en belangenbehartigers in Kloosterveen zelf werken aan de opbouw hiervan.

Binnen Kloosterveen zijn er twee organen die de belangen van de inwonenden van deze wijk behartigen. Dit zijn de Wijkvereniging Kloosterveen en het Bewoners Overleg Kloosterveen. Deze organen worden ondersteund door de opbouwwerkster van Kloosterveen, Margreet Warring, werkzaam bij de gemeente Assen. Ook wijkagent Luuk Toren vervult een prominente rol bij de opbouw van samenhang in de wijk Kloosterveen.

In het kader van dit onderzoeksproject is er contact geweest met de belangenbehartigers. De informatie die door dit contact verkregen is, zal in hoofdstuk 8 aan de orde komen. Hier worden mogelijkheden en onmogelijkheden van de gemeente uitgewerkt met betrekking tot participeren in de wijk Kloosterveen door de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg.

Hoofdstuk 4 Visie, uitgangspunten en beleid, verankerd in opvattingen

In dit hoofdstuk komt naar voren welke opvattingen de betrokken partijen hebben over het participeren van mensen met LVG in de wijk. Opvattingen komen voort uit visies, uitgangspunten en beleid. Deze zullen hier worden toegelicht voor alle betrokken partijen. Onder de betrokkenen worden verstaan: de overheid/samenleving, gemeente Assen, Stichting Dreei, gedragswetenschappers en groepsleiding. De partijen zullen in bovenstaande volgorde besproken worden. Daarnaast zal als laatste onderdeel van dit hoofdstuk de behoeften van de jongeren van de behandelgroep naar voren worden gebracht. Door middel van een spel hebben we de jongeren gevraagd naar hun behoeften aan participatie en naar welke vormen hun voorkeur uit gaat. Deze behoeften brengen we hier naar voren, omdat alle betrokken partijen hun opvattingen baseren op de behoeften van de doelgroep.

Door middel van literatuuronderzoek, het lezen van beleidsnota's, het afnemen van enquêtes, gesprekken en het uitvoeren van een spel hebben we onderstaande informatie kunnen samenstellen die de opvattingen van alle partijen behandelt.

Achtereenvolgens zullen hieronder de volgende besproken worden:

- 4.1 Nederlandse samenleving
- 4.2 Gemeente Assen
- 4.3 Stichting Dreei
- 4.4 Gedragswetenschappers
- 4.5 Groepsleiding
- 4.6 Behoeften van de jongeren van de behandelgroep
- 4.7 Behoeften pubers algemeen
- 4.8 Conclusie

4.1 Nederlandse samenleving

Mensen met LVG hebben het recht om op dezelfde manier in de samenleving te leven, als mensen zonder handicap. Dat is vandaag de dag het beleid en uitgangspunt van de Nederlandse overheid rondom de zorg voor mensen met een handicap. Kortom, mensen met een handicap moeten de mogelijkheid krijgen volwaardig te participeren in Nederland. Hierbij denkt de overheid dat het neerzetten van een positief beeld van mensen met LVG van belang is voor de integratie van deze groep mensen.

Het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) houdt zich met dit beleid bezig¹³. Het ministerie van VWS coördineert dit gedachtegoed en stimuleert alle andere ministeries om ook in hun beleid aandacht te schenken aan en rekening te houden met het in praktijk brengen van het gehandicaptenbeleid. Het gehandicaptenbeleid heeft als resultaat dat veel instellingen tegenwoordig volgens de volgende visie werken: 'Algemeen wat kan en speciaal alleen waar het per se nodig is'. Deze visie staat ook centraal in de Wmo.

De Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) is er om het participeren in de samenleving voor iedereen mogelijk te maken en de zelfredzaamheid van een ieder te optimaliseren. Deze wet is sinds 1 januari 2007 in werking, alle gemeenten voeren deze Wmo uit waarbij ze de vrijheid hebben om hier een eigen beleid bij te ontwikkelen.

Uit dit alles blijkt dat de overheid vindt dat alle mensen de mogelijkheid moeten hebben om mee te kunnen doen aan de samenleving, 'het normale leven'.

Uit het weinige onderzoek dat gedaan is blijkt uit één onderzoek dat slechts 10% van de Nederlandse bevolking is bereid zich in te zetten om mensen met een verstandelijke beperking

¹³ <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/01/15/gehandicaptenbeleid.html>

in de maatschappij op te nemen. Dit terwijl uit onderzoek blijkt dat de Nederlandse bevolking het er unaniem over eens is dat mensen met een beperking opgenomen moeten worden in de maatschappij.¹⁴ Het integratieproces van mensen met LVG is dus voor een groot deel aangewezen op acceptatie door de omgeving van deze mensen.

4.2 Gemeente Assen

We hebben een aantal beleidsnota's gevonden die voor het onderzoek relevant zijn. In deze nota's komen de visie, uitgangspunten en natuurlijk het beleid van de gemeente Assen met betrekking tot participatie van jongeren evenals participatie van mensen met een zorgvraag naar voren. Deze nota's hebben we samengevat. De samenvattingen van de nota's zullen in de bijlage¹⁵ te vinden zijn. De nota's die we hebben gelezen en wij relevant achten voor de doelgroep jongeren van 12 tot 20, met toespitsing op het onderwerp participeren in de gemeente, zijn de volgende:

- Kadernota Jeugdbeleid van de gemeente Assen
- Uitvoeringsprogramma Integraal jeugdbeleid gemeente Assen 2009/2010
- Maatschappelijke ontwikkelingen
- Nota: Mensen maken de stad
- Nota: Meedoen Mogelijk Maken
- Nota: Meedoen en meetellen
- Kadernota Sport en Bewegen 2009-2016
- Nota: sportaccommodaties Assen 2008-2025
- Nota: Evenementen beleid
- Subsidie Mogelijkheden

De gemeente Assen wil mensen met een zorgvraag in staat stellen zo lang mogelijk zelfstandig te blijven wonen en actief te participeren in de samenleving. Door middel van participatie zal er sociale cohesie ontstaan. In de ogen van gemeente Assen leidt sociale cohesie tot een zelfredzame en leefbare buurt.

Daarnaast is ons door bovengenoemde nota's duidelijk geworden dat gemeente Assen het jeugdbeleid belangrijk vindt. In de nota's wordt uitvoerig gesproken over de jeugd. In de uitvoeringsnota is een lijst te vinden met uitvoeringsplannen in de vorm van activiteiten, materialen en subsidies, gericht op de jeugd in Assen. Voor een uitgebreider beeld van de plannen van de gemeente verwijzen we naar de genoemde bijlage.

De missie van de gemeente Assen luidt: 'Een belangrijke bijdrage leveren aan het opgroeien van jongeren tot volwassenen die zelfstandig, gelijkwaardig en actief deelnemen aan de maatschappij.' Deze missie fungeert als uitgangspunt voor de ambities en doelstellingen van de gemeente op verschillende terreinen.

De missie van gemeente Assen past dus goed bij de uitgangspunten van de Wmo en richt zich op meedoen van de burgers aan de maatschappij, oftewel participatie aan het leven in de gemeente Assen.

Jeugdparticipatie loopt als rode draad door alle nota's. Onder participatie verstaat de gemeente het volgende:

- Maatschappelijke participatie: de deelname van de jeugd aan de activiteiten in de eigen leefomgeving.
- Politieke participatie: inspraak en meepraten over het beleid.

De gemeente wil alle doelgroepen betrekken bij de samenleving.

De kadernota over het jeugdbeleid in Assen is ingedeeld in pijlers, waarvan 'vrije tijd' er één is. De activiteiten die de gemeente aanbiedt, of wil versterken, wil zij op een laagdrempelige

¹⁴ Leegwater, E / Lubbinge, A. (2005) *Beeldvorming over mensen met een beperking*. Amsterdam: TNS NIPO.

¹⁵ Bijlage 1: Samenvatting nota's Gemeente Assen.

manier toegankelijk maken voor jeugd. De gemeente wil instellingen en verenigingen die met jeugd te maken hebben bewust maken van het feit dat zij een bijdrage kunnen leveren aan de maatschappelijke waarde, sociale cohesie; de samenhang tussen mensen in een gemeenschap.

4.3 Stichting Dreei

Zoals al in de missie en visie naar voren kwam, vindt Stichting Dreei dat een kind en/of jongere met LVG aanwezig mag zijn in en mag deelnemen aan de samenleving. Daarnaast hebben zij de visie dat elk mens, verstandelijk gehandicapt of niet, deel uit maakt van de maatschappij. Er wordt dan ook naar gestreefd om de kinderen en jongeren die behandeld worden deel te laten nemen aan en deel uit te laten maken van het 'gewone leven'. Stichting Dreei vindt het volgende principe een belangrijk uitgangspunt:

“Gewoon als het kan, speciaal als het moet”.

Het gaat er in de behandeling om dat een kind of jongere zo goed mogelijk in de maatschappij kan functioneren en een plaats heeft binnen die samenleving. De gedragsvaardigheden worden vergroot waardoor de jongere vaardiger wordt in het uitvoeren van taken, zowel op praktisch gebied als op sociaal gebied. Zo komt men volgens Stichting Dreei tot: “herstel van het gewone leven”

De orthopedagogische behandeling en begeleiding die Stichting Dreei biedt zal er aan bijdragen dat de jongeren, op een voor henzelf volwaardige manier, kunnen deelnemen aan de maatschappij.

4.4 Gedragswetenschappers

Uit de antwoorden van de enquête onder gedragswetenschappers blijkt dat participatie een rol speelt bij de behandeling van de jongeren. Er wordt vanuit de gedachte 'normaal als het kan' gestreefd naar deelname aan de samenleving en vrijetijdsbesteding van de jongeren in de wijk. Het stimuleren van de participatie en integratie is erop gericht de jongeren deel te laten nemen aan het maatschappelijke en sociale leven in hun woonomgeving. Dit om heersende stigma's te verbreken, de jongeren het plezier van een sociaal leven buiten te laten ervaren en te laten recreëren met anderen.

De gewenste situatie is, volgens de gedragswetenschappers, dat Stichting Dreei en haar jongeren op een positieve manier in de wijk bekend zijn, zodat een wijkbewoner naar de groep zal komen als er iets is. Daarnaast is het gewenst dat de jongeren een sociale taak in de wijk vervullen, bijvoorbeeld het uitlaten van de hond van een buurman, (helpen met) boodschappen doen, toezicht houden op kinderspeelplaatsen, zwerfvuil opruimen, helpen met/deelnemen aan wijkuitstapjes of buurtbarbecues en gewoon gebruik maken van de voorzieningen in de wijk. Door contacten te leggen en deze en bestaande contacten te onderhouden hopen en verwachten de gedragswetenschappers dat er meer mogelijkheden tot aansluiten ontstaan.

4.5 Groepsleiding

Groepsleiding is van mening dat het voor de jongeren van belang is om contacten met leeftijdsgenoten buiten de groep te hebben. Dit maakt dat groepsleiding behoefte voelt en bereid is om zich in te zetten om de participatie van de jongeren van de behandelgroep in de wijk te vergroten.

Hierboven hebben we de visies, uitgangspunten en beleid, verankerd in opvattingen beschreven van de betrokken partijen. Hieronder zullen we, zoals uitgelegd in de inleiding, de behoeften van de jongeren weergeven. Daarna geven we een algemeen beeld van de behoeften van pubers. We zijn ons namelijk bewust van het feit dat de behandelgroep een wisselende groep is. Om toch een algemeen beeld te hebben, geven we daarom ook de 'gemiddelde' behoefte van een puber weer.

4.6 Behoeften van de jongeren van de behandelgroep

De vier jongens en drie meisjes van de groep gaven feesten/uitgaan als enige door allen gedeelde voorkeur aan. Daarnaast was er een score van 6 op de 7 voor bowlen, computeren/internetten, met een boot varen, winkelen/shoppen, karten en naar een restaurant. Majorette en naar een museum werden als enige twee opties door allen als niet, of minder leuk ervaren. De meiden hadden als gemeenschappelijke voorkeur: basketbal, bellen, bowlen, dansen, kleien, naar een restaurant, op de Wii, uitgaan en winkelen of shoppen. De jongens gaven als gemeenschappelijke voorkeur de volgende activiteiten weer: computeren/internetten, karten, met een boot varen, uitgaan/feesten.

Verder blijkt dat activiteiten die vaak als 'uitje' of 'speciale gelegenheden' worden ervaren, zoals lasergamen of naar een pretpark, duidelijk voorkeur hebben. De resultaten van het spel van de activiteiten die gestructureerd voorkomen en worden aangeboden zijn zeer persoonsgebonden. Bij deze gestructureerde activiteiten is het opvallend dat de activiteiten die de jongeren al kennen en uitgevoerd hebben, vaker voorkeur hebben dan activiteiten die ze nog niet goed kennen.

De behoeften zijn dus erg divers, met een aantal gemeenschappelijke voorkeuren. De jongeren geven aan het wel leuk te vinden om deel te nemen aan een 'gewone' club of sport.

4.7 Behoeften pubers algemeen

Uit onderzoek blijkt dat jongeren de meeste vrije tijd besteden aan televisie en internet. Het merendeel van de jongeren beluistert meerdere keren per week muziek. Jongeren sporten ook graag, maar doen dit over het algemeen liever in recreatief verband dan lid te zijn van een sportvereniging. Het gaat hierbij meer om plezier hebben dan om fit te worden.

Bij het uitgaan worden festivals en eenmalige feesten steeds vaker verkozen boven een kroeg of discotheek. De frequentie van het uitgaan is meestal afhankelijk van de relatie met de ouders. Cultuur staat onderaan het lijstje van vrijetijdsbestedingen en heeft nauwelijks plaats in de belevingswereld van jongeren.

Daarnaast ondergaat de puber een proces van losmaken van ouders/verzorgers. De drang naar onafhankelijkheid en vrijheid is een normaal proces. De puber richt zich meer op zijn leeftijdsgenoten. Hij zoekt in interactie die hij met anderen naar zijn eigen identiteit. Dit zijn leeftijdsgenoten, ouderen en idolen.¹⁶

4.8 Conclusie

Als conclusie kunnen we stellen dat alle genoemde partijen participatie nastreven. De overheid en de gemeente Assen willen de mogelijkheid bieden dat alle mensen (zo lang mogelijk) kunnen participeren in de samenleving. Hier is hun beleid op afgestemd. De beleidsnota's van de gemeente Assen zijn mooi geschreven, maar er staan weinig concrete acties in. Er is contact gezocht met de gemeente over verduidelijking van regels en plannen, om zo toch duidelijk te krijgen welke concrete acties de gemeente onderneemt met betrekking tot participatie van de jongeren met en zonder LVG. De concrete acties die de gemeente in haar beleid aanbiedt, zullen in hoofdstuk acht verder besproken worden.

Uit onderzoek blijkt dat de Nederlandse bevolking het unaniem over de visie eens is dat mensen met een verstandelijke handicap opgenomen moeten worden in de samenleving. Bij dit resultaat moet echter de kanttekening geplaatst worden dat maar tien procent van de Nederlandse bevolking bereid is zich daadwerkelijk in te zetten voor het in praktijk brengen van deze visie.

¹⁶ <http://humanmathers.wikidot.com/interesses-van-de-doelgroep>, en <http://www.mijnpuber.nl/artikel/106/Mijn-puber-bijna-uit-huis>

Deze lage inzet komt volgens ons waarschijnlijk voort uit een behouden reactie om echt het contact met deze doelgroep aan te gaan. Vaak worden ze toch gezien als 'gek' en 'raar'.

Bij Stichting Dreei gaat het er in de behandeling om dat een kind of jongere zo goed mogelijk in de maatschappij kan functioneren en een plaats heeft binnen die samenleving. Dit dragen de gedragswetenschappers ook duidelijk uit. Ook groepsleiding is van mening dat het voor de jongeren van belang is om contacten buiten de groep te hebben.

Uit dit alles kan er opgemaakt worden dat er, bij alle partijen die bij dit onderzoek van belang zijn, een draagvlak is voor dit onderzoek. Hierdoor is de verwachting dat de groepsleiding en de Stichting de uitkomsten van dit onderzoek zullen gebruiken wanneer er goede en haalbare opties voor vrijetijdsbesteding uit voort komen.

Over de behoefte van de jongeren van de behandelgroep kan gezegd worden dat ze overeenkomt met de behoefte van de gemiddelde puber. De algemene behoeften van de jongeren en de resultaten van het spel nemen we mee in de beoordeling voor de meest kansrijke opties, omdat de jongeren het zo zullen ondersteunen en er meer kans van slagen is.

Hoofdstuk 5 Ervaringen met participatie van jongeren met LVG met deelname aan activiteiten in de woonwijk.

Dit hoofdstuk staat in het teken van ervaringen met participatie van jongeren met LVG met deelname aan activiteiten in de wijk. In het kader van ervaringen met dit onderwerp zullen in dit hoofdstuk verschillende partijen aan bod komen die met het onderzoeksproject te maken hebben. Zo wordt er eerst ingegaan op ervaringen van de Nederlandse samenleving. Hierna wordt ingegaan op de ervaringen van de gemeente Assen, gevolgd door de ervaringen binnen Stichting Dreei. In deze laatste paragraaf komen ervaringen van gedragswetenschappers, groepsleiding en jongeren aan bod. Deze informatie hebben wij verkregen door middel van een enquête onder gedragswetenschappers, gesprekken met groepsleiding en een spel met de jongeren van de behandelgroep. De verdere informatie in dit hoofdstuk is opgedaan door middel van literatuuronderzoek.

Achtereenvolgens zullen hieronder de volgende onderwerpen besproken worden:

5.1 Nederlandse samenleving

5.2 Gemeente Assen

5.3 Stichting Dreei

5.4 Conclusie

5.1 Nederlandse samenleving

Over concrete ervaringen van de overheid met betrekking tot participatie van jongeren met LVG in de samenleving is geen informatie te vinden. Dit is wellicht ook logisch, omdat de overheid zich met name bemoeit op beleidsniveau en niet daadwerkelijk met de doelgroep in aanraking komt. Wel kan worden gezegd dat de visie en missie die de overheid nu nastreeft tot stand is gekomen door de ervaringen van de samenleving door de jaren heen. Iedereen moet kunnen participeren in de samenleving. Voor de geschiedenis achter de huidige missie en visie van de overheid wordt verwezen naar bijlage 4¹⁷.

In de literatuur zijn verschillende ervaringen beschreven met betrekking tot participatie van jongeren met LVG in de samenleving, vanuit verschillende visies. Hieronder zullen we enkele ervaringen van de samenleving weergeven. We zullen eerst een stuk ervaring met participatie op het gebied van vrijetijdsbesteding weergeven, hier gaat dit onderzoek tenslotte over. Er is echter weinig onderzoek gedaan naar en weinig literatuur te vinden over participatie van verstandelijk gehandicapten met betrekking tot vrijetijdsbesteding. Daarom zullen we hier ook de participatie op het gebied van wonen in een woonwijk voor jongeren met LVG beschrijven, omdat hier wel veel onderzoek naar gedaan is. Het wordt hier vermeld omdat de jongeren in een woonwijk wonen en de informatie bruikbaar is en bij delen van deze informatie de transfer gemaakt kan worden naar het gebied van vrijetijdsbesteding.

Ervaringen op het gebied van vrijetijdsbesteding

In het boek van van der Meer, Hermesen en Keukens¹⁸ komen belangrijke punten naar voren op het gebied van vrijetijdsbesteding. Er wordt opgemerkt dat mensen met een verstandelijke handicap zich vaak motorisch minder goed ontwikkelen. Ze hebben bij sport en spel behoefte aan aangepaste materialen en soms ook aangepaste spelregels. Met het integratiebeleid wordt echter gestreefd naar het 'gewoon' meedoen, binnen een 'gewone' al bestaande club waar iedereen naar toe kan. Dit blijkt echter lang niet altijd het gewenste effect te hebben. Hiervoor hebben de jongeren met LVG namelijk kennis van de spelregels nodig en motorische

¹⁷ Bijlage 4: Visies en beleid op instellingen in woonwijken

¹⁸ Meer van der, J., Hermesen, P., & Keukens, F. *Ondersteunen van mensen met een verstandelijke beperking*. Deventer: Van Tricht

vaardigheden. Jongeren met LVG hebben juist vaak een klap in het zelfvertrouwen opgelopen, omdat ze het 'gewone' niveau niet aan konden.

Steeds meer verenigingen zetten echter speciale teams op. Sportverenigingen geven aan dat het in het begin wel wennen is dat er ook mensen met LVG in de kantine zitten, maar na verloop van tijd verloopt dit eigenlijk altijd goed. Er kijkt niemand meer raar op en ze worden deel van de club.

Ervaringen op het gebied van wonen

Tegenwoordig worden veel verschillende manieren van wonen aangeboden en uitgevoerd voor jongeren met LVG. Een voorbeeld hiervan is omgekeerde integratie. Dit zou gezien kunnen worden als een tussenvorm van de zorg op een instelling en de zorg gesitueerd in een woonvorm in een woonwijk. Mensen zonder verstandelijke handicap kunnen bij omgekeerde integratie kiezen om in een speciaal gebouwde woonwijk op een instellingsterrein, rondom instellingsgebouwen, te gaan wonen. Er zijn positieve geluiden van bewoners van die wijken, zowel gehandicapt als niet gehandicapt.

Daarnaast zijn er ook negatieve geluiden over het normalisatieprincipe. Normalisatieprincipe is het principe dat het leven van mensen met een verstandelijke handicap zoveel mogelijk overeen dient te komen met het 'normale leven' in de samenleving. Manager Zorg, F. Piguiet, van Craeyenburg, zegt bijvoorbeeld: "Wij leggen gehandicapten teveel onze normen en waarden op. Maar extreme integratie en normalisatie kunnen leiden tot ontkenning van iemands handicap."¹⁹

Het normalisatieprincipe, het verplaatsen van instellingen naar woonwijken, blijkt in de praktijk op het gebied van wonen en werken realiseerbaar te zijn.²⁰ Mensen met een verstandelijke handicap kunnen in de samenleving meedoen, als ze de ondersteuning krijgen die ze nodig hebben. Wat nog ontbreekt aan de normalisatie is de acceptatie vanuit de samenleving en de sociale contacten. Een sociaal contact heeft, met betrekking op de zorg, de betekenis; 'een sociale relatie die van betekenis is voor de cliënt', bijvoorbeeld groeten. Voor het integreren²¹ en normaliseren van mensen met een verstandelijke handicap is het wenselijk dat ze sociale contacten opbouwen met:

- mensen van werk/dagbesteding buiten de instelling;
- mensen van vrijetijdsbesteding buiten de instelling;
- vrijwilligers;
- burens in de wijk;
- gastgezin;
- overige vrienden.

Een feit is dat integratie en normalisatie van twee kanten moet komen. Men kan normaal doen, maar door de omgeving niet normaal gevonden worden. Men kan in een woonwijk wonen, maar vervolgens geen contact hebben met de 'gewone' mensen die in die wijk wonen. Wanneer de samenleving mensen met een verstandelijke handicap als volwaardige medeburgers erkent, dan zal er sprake zijn van volwaardige participatie en zou er gesteld kunnen worden dat de normalisatie volledig is. De ervaring leert dat deze erkenning nog lang altijd niet zo vanzelfsprekend is.

Een onderdeel van het normalisatieprincipe is het deconcentratiebeleid, waar de zorg al jaren mee bezig is. Deconcentreren houdt het verspreiden van zorgverlening van een instelling over verschillende locaties in. Het heeft geleid tot integratie, alleen nog niet zoveel als de overheid in het begin had gehoopt. In de reader LVG en samenleving, samengesteld door B. Kruijswijk²², wordt een mogelijke oorzaak beschreven voor de beperkte mate van de huidige integratie; 'Deconcentratie is nog te zeer het verplaatsen van de functie wonen. In de wijk worden allerlei

¹⁹ Vries de, E. (2009) De buurman kan raar doen. *Volkskrant*. Verkregen op 18 februari 2010, via http://www.volkskrant.nl/archief_gratis/article870912.ece/De_buurman_kan_raar_doen

²⁰ Overkamp E. (2000). Instellingen nemen de wijk. Assen: Van Gorcum & Comp. B.V.

²¹ Onder sociale integratie worden contacten met familie en vrienden niet meegerekend

²² Kruijswijk, B. (2009) *LVG en Samenleving*. School of Social Work. Zwolle: Christelijke Hogeschool Windesheim.

instellingsvoorzieningen aangeboden waardoor de noodzaak tot aansluiting in samenleving wordt weggenomen.’

De optimale situatie van deconcentratie is dat de mensen met een verstandelijke handicap gebruik maken van de ‘normale’ maatschappelijke voorzieningen, die voor iedere Nederlandse burger toegankelijk zijn.

Overkamp spreekt in haar onderzoek over integratie op de gebieden van onderwijs, huisvesting, werk en sociale contacten met ‘normale’ mensen in de samenleving. Volgens dezelfde bron is de gehele integratie niet optimaal gerealiseerd. Het blijkt namelijk dat de integratie op het gebied van sociale contacten in de wijk met mensen zonder handicap en mensen met een verstandelijke handicap uit blijft.

In het artikel ‘Verstandelijk gehandicapten binnen of buiten de bossen? – Sociale integratie onder vuur’²³, wordt geschreven over het terugplaatsen van een groep mensen met een verstandelijke handicap uit de wijk naar instellingsterrein. Mensen met een verstandelijke handicap voelen zich namelijk afgewezen door hun omgeving, ‘de gewone samenleving’, waardoor de vraag naar instellingenterreinen groeit. Uit het weinige onderzoek dat gedaan is blijkt uit één onderzoek dat slechts 10% van de Nederlandse bevolking is bereid zich in te zetten om mensen met een verstandelijke beperking in de maatschappij op te nemen. Dit terwijl uit onderzoek²⁴ blijkt dat de Nederlandse bevolking het er unaniem over eens is dat mensen met een beperking opgenomen moeten worden in de maatschappij. Het integratieproces van mensen met een verstandelijke handicap is dus voor een groot deel aangewezen op acceptatie door de omgeving van deze mensen.

Overkamp schrijft in haar boek onder andere over reactiepatronen van de omgeving op mensen met een verstandelijke handicap, de volgende drie patronen komen naar voren;

- “Men weet niet dat er mensen met een verstandelijke handicap in de buurt wonen en is zich hier niet bewust van;
- Behoedzame reacties, soms zelfs vijandigheid vanuit het idee dat er mensen met een verstandelijke handicap in de buurt wonen;
- Bereidheid tot contact met mensen met een verstandelijke handicap. Dit kan zijn in de rol van consument, burens of vrienden.

Uit ervaring blijkt dat de eerste reactie vaak een behouden reactie is. Wel is gebleken dat wanneer mensen met een verstandelijke handicap eenmaal in de wijk zijn, mensen een meer open houding gaan aannemen.” Dit is in tegenstelling met de resultaten uit het onderzoek van Van Andel.

5.2 Ervaringen van de gemeente Assen

Uit de beleidsnota’s blijkt nergens of er en welke ervaringen er opgedaan zijn met de participatie van jongeren met een LVG op het gebied van vrijetijdsbesteding. Daarom gaan we hier in op de participatie van jongeren met LVG op het gebied van wonen, omdat de ervaringen van de gemeente daarvan wel bekend zijn.

De ervaring leert dat de meeste mensen het liefst zo lang mogelijk zelfstandig wonen. Als dit niet meer lukt dan zoeken ze kleine woonvoorzieningen op die deel uit maken van de samenleving. Zo kunnen ze toch nog in zekere zin in de samenleving participeren. Ook in de huidige samenleving is dit de trend, mensen met een beperking mogen of moeten ‘gewoon’ meedoen aan de samenleving.

²³ Andel van, E. (2007) Verstandelijk gehandicapten binnen of buiten de bossen? - Sociale integratie onder vuur. *Zorg en Welzijn*. Verkregen op 19 februari 2010, via <http://www.zorgwelzijn.nl/web/show/id=112114/langid=43/contentid=10830>

²⁴ Leegwater, E / Lubbinge, A. (2005) *Beeldvorming over mensen met een beperking*. Amsterdam: TNS NIPO.

Woonservicezones²⁵

Assen is woonservicezones aan het ontwikkelen met als doelstelling om de zelfredzaamheid en zelfstandigheid te bevorderen en om iedereen mee te laten doen. De doelgroep waar dit met name voor bedoeld is, zijn ouderen en mensen met een handicap. Een woonservicezone is een gebied waarin bepaalde voorzieningen aanwezig zijn, afhankelijk van en afgestemd op de doelgroep. Er wordt gestreefd naar voorzieningen op loopafstand van de zorgbehoefte. Om de mensen zoveel mogelijk te laten participeren en aan te laten sluiten bij hen, staat bij de ontwikkeling van het aanbod van diensten in een woonservicezone de vraag van de bewoners centraal. Voor al het aanbod geldt dat de doelgroep actief bereikt moet worden: het aanbod moet bekend zijn bij de doelgroep en waar mogelijk naar de doelgroep worden gebracht. Een zekere variëteit in de uitwerking van woonservicezones is praktisch en wenselijk. Ervaringen elders leren dat de ligging van wijkcentra belangrijk is, bijvoorbeeld aan de openbare weg, net als de herkenbaarheid en de nabijheid van winkels en maatschappelijke functies. Verder is laagdrempeligheid, goede toegankelijkheid, een logische bereikbaarheid en directe inloop voor de opkomst in een wijkcentrum van belang.

Assen vervulde altijd een bovenregionale functie als het gaat om wonen met zorg voor mensen met een verstandelijke beperking, mensen met een psychiatrische handicap en ouderenzorg. Ze ervaren nu dat deze mensen lang allemaal niet meer op instellingsterreinen wonen maar zich in Assen zelf vestigen. De ervaring leert dat er een zeker draagvlak in de wijk moet zijn voor een succesvolle integratie en maatschappelijke participatie van deze doelgroep. Wanneer er steeds meer bijzondere doelgroepen in dezelfde wijken worden gehuisvest, kan dit draagvlak verdwijnen en omslaan naar weerstand tegen vestiging van nieuwe doelgroepen.

Jeugdparticipatie

De ervaring van de gemeente heeft laten zien dat de jongeren willen participeren, als ze ook daadwerkelijk iets te zeggen hebben. De jeugd heeft momenteel mogelijkheden tot inspraak op het beleid, door middel van de 'Jongerendenktank', een initiatief waarbij jongeren structureel betrokken worden bij de ontwikkeling en vooral de uitwerking van het gemeentebestuur. Ook het huidige beleid is afgestemd op de jongeren doordat de gemeente aan de slag is gegaan met de verbeterpunten die jongeren in een enquête voor de gemeente weergaven.

Ervaringen van verenigingen, instanties en instellingen in Assen

Naast het doorlezen van de beleidsnota's hebben we contacten gelegd met partijen binnen de gemeente Assen in het kader van participatie. Zo hebben we contact gehad met jongerenwerkers, de sportbuurtwerker, voorzitters en trainers van verenigingen, initiatiefnemers van het 'Karavaan project' in de wijk Kloosterveen en ook met mensen van de gemeente zelf of mensen van Stichting Dreei en andere hulpverleningsorganisaties die ons telefonisch te woord stonden. Een belangrijk punt dat hier genoemd moet worden is dat er niemand was die stichting Dreei kende, dit terwijl Stichting Dreei streeft naar naamsbekendheid. Voor de doelgroep betekent dit dat de contacten nog van voor af aan opgebouwd moeten worden.

Er zijn contacten geweest met zes verenigingen in de wijk. Daarnaast hebben we gepoogd contact te leggen met nog zes verenigingen. Echter kregen we hierbij geen gehoor. De reacties van de reguliere verenigingen waarmee we contact hebben gehad zijn over het algemeen positief over het participeren van jongeren met LVG in de samenleving. Van de acht verenigingen zijn er vier positief en twee gematigd positief. Bij de gematigd positieve reacties waren er twijfels over de haalbaarheid van participatie binnen hun vereniging. Men staat open voor de doelgroep en heeft er in de meeste gevallen ook ervaring mee. Bij de telefonische contacten vragen weinigen naar een uitgebreide uitleg. Vaak voldoet een vermelding van het IQ. De meerderheid van de contacten geeft aan dat kennis van de doelgroep een vereiste is wanneer er met deze doelgroep gewerkt wordt. Zo geeft de meerderheid aan dat geduld en feeling met de

²⁵ Meer informatie en verwijzingen hiervoor zijn te vinden in bijlage 1: Samenvatting nota's gemeente Assen.

doelgroep gewenst is. Ook het geven van positieve bekrachtiging is een begrip dat aandacht moet krijgen in het contact met de doelgroep. Op de vraag wat men vindt van het idee om jongeren met LVG te laten participeren binnen hun reguliere vereniging in een groep of team met jongeren zonder een verstandelijke beperking zijn de reacties meer gematigd. Men vraagt zich af of het voor beide kanten wel gewenst is. Voor de jongeren met LVG ligt de lat wellicht te hoog zodat er frustratie kan ontstaan. Voor de jongeren zonder een verstandelijke handicap kan een lid met LVG betekenen dat de ontwikkeling opgehouden wordt, wat ook frustratie kan opleveren. De meeste sportinstanties geven aan dat het belangrijk is dat de jongere lichamelijk goed kan meekomen.

Naast de reguliere verenigingen hebben we ook contact gehad met de trainer van een voormalig atletiek team speciaal voor mensen met LVG en de trainster van gehandicapten gym.

Karel Vos was de trainer van het atletiek team. Het team bestaat inmiddels niet meer. De ervaring van meneer Vos is dat de opkomst voor de training erg variabel is en afhankelijk is van verschillende factoren. De teamleden waren regelmatig niet aanwezig bij de lessen, onder andere omdat andere activiteiten voor gingen, vooral in de periode van november tot december in verband met feestdagen. Ook het vervoer was een heikel punt, veel teamleden waren afhankelijk van een ander om op de training te kunnen komen. Ouders kwamen echter niet altijd hun kind brengen, omdat de verzorging van het kind al zoveel vraagt dat er geen energie en tijd over was om het kind naar de training te brengen. Hiernaast gaf meneer Vos aan dat zijn ervaring met de doelgroep met LVG is dat deze leden vaker ziek zijn dan gemiddeld. Meneer Vos vermeldde duidelijk dat je bij deze doelgroep voldoening moet halen uit kleine stapjes. Hier voldoening uithalen is een vereiste om zelf de motivatie te houden. Door de steeds lagere opkomst en de doordat de kleine opkomst vaak ook nog variabel was, is het team opgeheven. Meneer Vos vraagt zich af of het participeren van jongeren met LVG in een gewoon team wel gewenst is. Atletiek is namelijk gericht op prestatie. Jongeren met LVG maken niet zulke grote stappen, waardoor ze anderen op kunnen houden in hun leerprestatie. Daarnaast is het de vraag of het voor de jongeren met LVG niet demotiverend is, omdat het door het prestatiegerichte karakter zo duidelijk kan worden welke achterstand ze hebben en welke geringe ontwikkeling ze doormaken vergeleken met de andere teamleden.

Henny Knol is de trainster van de gehandicaptengym. Zij heeft een gevarieerde groep sporters. Alle sporters zijn verstandelijk gehandicapt. Iedereen heeft wel wat, de een is motorisch wat minder handig, de ander is snel boos, maar iedereen mag er zijn en wordt geaccepteerd. Zij vindt het principe van acceptatie voor elkaar het grote voordeel van deze teams. Mevrouw Knol benoemt dat het verstandelijk niveau en de motorische ontwikkeling criteria zijn om te zien of een jongere met LVG mee kan doen met een reguliere gymnastiekvereniging. Maar uit ervaring vertelt ze dat deze aanpassing van beide kanten vaak tegenvalt. Het niveau is voor de jongeren met LVG vaak hoog en de overige leden vinden het lastig om altijd maar rekening te houden met de jongere met LVG. Voor meer specifieke reacties wordt verwezen naar bijlage 5²⁶.

Ervaringen die opgedaan zijn door de verenigingen vertonen overeenkomsten met de literatuur. In het onderzoek van De Nijs²⁷ ligt de focus op mensen met autisme en een verstandelijke beperking. Hier staan een paar aandachtspunten in waar rekening mee gehouden moet worden bij vrijetijdsactiviteiten. De aandachtspunten zijn: motivatie keuze activiteit, aangepast aan ontwikkelingsleeftijd, functioneel binnen ontwikkeling, prioriteit door omgeving/ouders/verzorgers en praktische haalbaarheid. Bij de activiteiten zelf moet men nadenken over de vragen wat, waar, hoelang en hoe. Ook de verenigingen geven vaak deze aandachtspunten weer.

²⁶ Bijlage 5: Uitwerkingen lijntjes leggen sociale kaart

²⁷ De Nijs, K. (2009) *Een verstandelijke beperking en autisme... wat te doen met vrije tijd?* Tilburg: Fontys Hogeschool voor Pedagogiek.

5.3 Stichting Dreei

Om informatie te verkrijgen over ervaringen van Stichting Dreei met betrekking tot participatie van de jongeren in de woonwijken waar de verschillende behandelvormen zijn gesitueerd, hebben we contact opgenomen met gedragswetenschappers, groepsleiding en jongeren zelf.

Gedragswetenschappers

Uit de antwoorden in de enquête van de gedragswetenschappers blijkt dat participatie een rol speelt bij de behandeling van de jongeren. Er wordt vanuit de gedachte ‘gewoon als het kan, speciaal als het moet’ gestreefd naar deelname aan de samenleving en vrijetijdsbesteding van de jongeren in de wijk.

Bij participatie geeft men aan dat de jongeren van Stichting Dreei gebruik maken van voorzieningen in de wijk, zoals de speeltuinen, speelvelden, supermarkt en sporthal. In de enquête wordt als participatie weergegeven dat groepsleiding tijdens teamdagen gebruik maakt van de voorzieningen in de wijk, zoals multifunctionele ruimte in de school of zaaltjes van de kerk.

Op de vraag naar ervaringen met de gestructureerde vorm van participatie in de wijk, waar dit onderzoeksproject op gericht is, is het antwoord dat participatie meestal op basis van toevalligheid gebeurt. Toch zijn er binnen Stichting Dreei ervaringen met de gestructureerde vorm van participatie.

Door de jongeren van de Hildegard van Bingenweg wordt wekelijks een uur gesport in een sporthal in de wijk. Hier komt dan een gastdocent les geven.

Op ‘de Grijze Snip’, ook een behandelgroep van Stichting Dreei, wordt jaarlijks een kraampjesdag in de wijk georganiseerd, waarbij jongeren hun oude speelgoed en zelfgemaakte schilderijen e.d. verkopen. De doelen van deze activiteiten zijn: op structurele basis activiteiten ondernemen, jongeren laten bewegen, samen activiteiten ondernemen. Met beide hierboven genoemde structurele activiteiten zijn positieve ervaringen opgedaan. De doelen worden behaald en de activiteiten vormen intussen een vast programmaonderdeel.

Hier valt uit op te maken dat er nog weinig participatie is. De sportmogelijkheid in de wijk voor de jongeren van de behandelgroep noemen wij geen participatie, omdat deze activiteit gericht is op de eigen jongeren en er is één externe persoon aanwezig in de vorm van een gastdocent. De kraampjesdag is echter een mooi voorbeeld van participatie. Er is door middel van een jaarlijkse activiteit contact met wijkbewoners die een kijkje komen nemen bij de groep.

In een niet gestructureerde vorm zijn er ook ervaringen met participatie in de wijk. Zo is er een buurman die jongeren van een behandelgroep, anders dan de Hildegard van Bingenweg betreft bij zijn hobby; crossfietsen. Dit is een mooi initiatief en voorbeeld van sociale integratie in de wijk. Ook is er contact gezocht met een sportschool/fitnesscentrum, waardoor nu jongeren van de behandelgroep meer kunnen sporten. Daarnaast zijn er jongeren van Stichting Dreei die een krantenwijk hebben.

In hoeverre de participatie haalbaar is, hangt volgens de gedragswetenschappers, gebaseerd op ervaring, af van verschillende factoren, zoals:

- Zelfstandigheid en vaardigheden van de jongeren;
- De mate waarin de buurtbewoners openstaan voor de jongeren van de behandelgroep en ze ruimte geven om een rol van betekenis te kunnen spelen;
- Mogelijkheden van begeleiding van de jongeren bij activiteiten;
- Inzet van groepsleiding en jongeren om te werken aan hun naamsbekendheid.

Deze factoren worden ook benoemd in de literatuur.

Groepsleiding

De behandelgroep heeft iedere dinsdagavond een sportactiviteit. Hiervoor zijn er contacten met gastdocenten uit (de buurt van) Assen. Ook zijn voor deze activiteit veel sportverenigingen in de

wijk benaderd met de vraag of ze geïnteresseerd en bereid zijn om een gastles te verzorgen. Hierop komen vaak enthousiaste reacties en vrijwel nooit een 'nee'. Van de gastdocenten heeft groepsleiding teruggehoord dat begeleiding van de jongeren essentieel is. Groepsleiding herkent dit en is zelf altijd aanwezig bij de activiteit.

Om te vragen of er mensen in de wijk waren die een gastles wilden verzorgen, hebben groepsleiders door middel van flyers en algemene brieven contact gezocht met de bewoners van de wijk. De ervaring heeft geleerd dat hier geen reactie op komt.

Groepsleiding vertelt dat ze niet weten wat er daadwerkelijk te doen is in Kloosterveen en omstreken op het gebied van vrije tijd. Daarnaast is er weinig tijd en geld voor het participeren aan vrijetijdsactiviteiten. Uit ervaring kan groepsleiding vertellen dat de jongeren gebaat zijn bij structuur, duidelijkheid en goede begeleiding. Dit speelt ook een belangrijke rol bij de keuze voor een vrijetijdsactiviteit. Ook de begeleiding om het participeren te ondersteunen, voor jongeren die dit nodig hebben, vormt een knelpunt. Zowel praktisch, in de zin of groepsleiding erbij kan blijven in plaats van op de groep aanwezig zijn, als wel dat de trainer of leider die de vrijetijdsactiviteit geeft de vaardigheden moet bezitten om de jongere te kunnen begeleiden.

Het deelnemen aan vrijetijdsbesteding buiten de behandelgroep is vaak gericht op ontspanning en op voorwaarde dat de jongere het leuk vindt. Het participeren komt pas echt als doel naar voren als dit binnen de behandeling van de jongere past. Vaak is de jongere dan al langer in behandeling.

De ervaring van groepsleiding met de jongeren die wel al participeren buiten de behandelgroep is dat ze hierdoor ook contact hebben buiten de behandelgroep. Het is echter persoonsgebonden in hoeverre dit sociale contact zich uitbreidt. Dit is bijvoorbeeld afhankelijk van de mate waarin de jongere sociale vaardigheden bezit.

In het onderzoek van De Nijs kwam zoals gezegd naar voren dat men moet denken aan de volgende punten: de motivatie voor de keuze van de activiteit, aangepast aan de ontwikkelingsleeftijd, functioneel binnen de ontwikkeling, de prioriteit die de omgeving/ouders/verzorger eraan geeft en praktische haalbaarheid. Dit geeft groepsleiding ook duidelijk weer.

Leemans²⁸, die onderzoek deed naar vrijetijdsbesteding van LVB²⁹ jeugdigen die binnen een behandelgroep verblijven, ondervond dat er gebrek was aan middelen waardoor de vrijetijdsbesteding van deze jongeren niet van de grond kwam. Haar conclusie luidt dan ook dat de middelen vervoer, begeleiding, vrijwilligers en financiën (WMO en Jeugdsportfonds) ingezet dienen te worden om vrijetijdsbesteding buiten de behandelgroep te kunnen realiseren. Deze middelen leiden alleen tot een oplossing als ze in samenhang worden aangepakt. Ook de groepsleiding van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg geeft aan te ervaren dat ze gebrek heeft aan deze middelen.

Jongeren

Bij een aantal jongeren hebben we na de uitvoering van het spel, voor het onderzoek naar interesses met betrekking tot vrijetijdsactiviteiten, vragen gesteld over activiteiten die ze al doen en contacten in de wijk die ze al hebben.

De ervaringen nu zijn dat een aantal van deze jongeren af en toe met kinderen of jongeren spreekt die hij of zij tegenkomt op straat. Dit zijn spontane contacten en hebben geen regelmatige vorm.

Alle ondervraagde jongeren staan open voor (nieuw) contact met andere jongeren uit de buurt. Een aantal jongeren geven daarbij aan dat ze in het begin van dit contact een drempel zullen ervaren.

Een jongere is van plan om op voetbal te gaan. Hij gaat eerst samen met groepsleiding kijken en dan zal hij later een keer meedoen.

²⁸ Leemans, M. (2008) *Een onderzoek naar vrijetijdsbesteding van LVB jeugdigen die binnen een behandelgroep verblijven*. Tilburg: Fontys Hogeschool voor Pedagogiek.

²⁹ LVB is lichtverstandelijk beperkt en is dezelfde doelgroep die wij LVG noemen.

Twee jongeren gaven aan dat ze lid zijn van een vereniging. Iedere week hebben ze een uur streetdance. Via deze dansgroep hebben ze contacten opgedaan met jongeren buiten de groep, hier hebben ze ook buiten de streetdance contact mee. Deze twee jongeren hebben door het lidmaatschap bij een vereniging informele (vriendschappelijke) contacten in de wijk opgedaan.

5.4 Conclusie

Ondanks dat veel onderzoekers vinden dat de participatie niet volledig is als ze niet ook op het gebied van vrijetijdsbesteding participeren, is er weinig onderzoek gedaan naar participatie van jongeren met LVG op dit gebied. Uit de informatie die wel gevonden is, valt op te maken dat het participeren binnen een 'gewone' club nog wel eens tegenvalt, omdat jongeren met LVG niet mee kunnen komen en het zelfvertrouwen hierdoor een klap kan oplopen. Dit is voor dit onderzoek een belangrijk punt, omdat er in dit onderzoek vanuit wordt gegaan dat participatie een positief effect heeft.

Niet alleen in de literatuur van de samenleving komt naar voren dat de participatie nog wel eens tegenvalt, ook de instellingen en trainers geven duidelijk hun twijfels weer. Zij geven aan dat het persoonsgebonden is of een jongere met LVG mee kan doen aan een reguliere club. Het kunnen participeren is afhankelijk van verschillende factoren zoals het niveau de jongere, de acceptatie en het geduld van andere leden in het team en de capaciteiten van de leider of trainer die de jongere moet begeleiden.

Daarnaast zijn er vanuit de behandelgroep ervaringen dat het de groep vaak ontbreekt aan de middelen zoals vervoer en financiën. Ook vormen tijd, begeleiding en het gebrek aan kennis van het aanbod van vrijetijdsactiviteiten in Kloosterveen een belangrijke rol. Participatie speelt een rol in de behandeling, maar vaak wordt de vrijetijdsbesteding als eerste gezien als ontspanning met de voorwaarde dat de jongere het leuk vindt. Participatie wordt pas doel als dit voor de behandeling van de jonger passend en goed is.

Er moet niet alleen gedacht worden aan de mogelijkheden van de groep en de jongeren, maar ook aan de inzet van en mate van acceptatie door de samenleving. De ervaring leert namelijk dat de visie dat jongeren met LVG net als mensen zonder verstandelijke handicap moeten kunnen participeren in de samenleving, bijna unaniem wordt gedeeld. Wanneer er echter gevraagd wordt naar de mogelijkheid van participatie van jongeren met LVG binnen de eigen vereniging wordt er toch afwachtend gereageerd en laat men weten twijfels te hebben. De eerste reacties naar mensen met LVG zijn vaak terughoudend, omdat de doelgroep onbekend is. Jongeren met LVG moeten vechten tegen de vooroordelen van gek en raar. Naarmate er kennis wordt gemaakt met de doelgroep ontstaat er een meer open houding.

Kortom, uit de ervaringen kan opgemaakt worden dat er met al deze factoren rekening gehouden moet worden wil het participeren als succesvol worden ervaren door alle partijen. Er worden door de ervaringen kanttekeningen in dit onderzoek geplaatst bij de haalbaarheid van het participeren van jongeren met LVG in de gewone gestructureerde vrijetijdsactiviteiten. Vanuit de groep zijn er weinig ervaringen met participatie in de wijk, maar de ervaringen die er zijn, zijn positief.

Hoofdstuk 6 De mogelijkheden en onmogelijkheden van de behandelgroep

In dit hoofdstuk zullen inzichten gegeven worden in de mogelijkheden van de behandelgroep om deel te nemen aan gestructureerde activiteiten en daardoor te participeren in de wijk. Hiervoor zijn wij in gesprek gegaan met de groepsleiding en de jongeren van de behandelgroep van Stichting Dreei, aan de Hildegard van Bingenweg en de gedragswetenschappers van de stichting.

Met mogelijkheden om deel te nemen aan gestructureerde activiteiten, valt aan verschillende aspecten te denken die daar invloed op kunnen hebben. Bijvoorbeeld de dagstructuur die de groep heeft en waarbinnen de activiteiten moeten kunnen passen of de tijd en middelen die groepsleiding heeft om het participeren van de jongeren te ondersteunen. Deze aspecten hebben we onderverdeeld om zo een beeld te krijgen van de mogelijkheden en een antwoord te kunnen formuleren op deze deelvraag.

In hoofdstuk 3 is kort een beeld gegeven van de groepssamenstelling van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. Die omschrijving zal in dit hoofdstuk voor de duidelijkheid van de te bespreken onderwerpen kort herhaald worden. Daarna wordt ingegaan op de groepssamenstelling, de dagstructuur van de groep en relevante regelingen, de mogelijkheden van groepsleiding, beschikbare middelen en financiële mogelijkheden. Deze informatie geeft zicht op de mogelijkheden en onmogelijkheden van de behandelgroep met betrekking tot het mogelijk maken van participatie van de jongeren van de behandelgroep in de wijk.

Achtereenvolgens zullen hieronder de volgende onderwerpen besproken worden:

- 6.1 Doelgroep
- 6.2 Dagstructuur
- 6.3 Relevante regelingen
- 6.4 Groepsleiding
- 6.5 Beschikbare middelen
- 6.6 Financiën
- 6.7 Conclusie

6.1 Doelgroep

Op de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg wonen momenteel acht jongeren, vijf jongens en drie meiden in de leeftijdscategorie van 10 tot 17. Deze jongeren hebben een diagnose LVG en een eventuele gedragsstoornis of opvoedproblemen.

De jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg zijn vrijwillig op de groep geplaatst of met een onder toezicht stelling. De behandeling bestaat uit het opstellen van een plan voor leerdoelen waaraan de jongeren willen werken of aan geacht worden te werken. Op voorhand is de maximale verblijfsduur van de jongere anderhalf jaar. In die tijd vindt de behandeling plaats en wordt er toegewerkt naar terugkeer naar huis of een andere vervolgplek. Het komt voor dat een jongere langer dan anderhalfjaar op de groep verblijft vanwege het behandelproces of de vervolgopties.

Per jongere is het verschillend in hoeverre hij of zij in staat is zelfstandig activiteiten buiten de groep te ondernemen. Niet iedere jongere zal zonder begeleiding aan een activiteit buiten de groep deel kunnen nemen.

Voor de jongeren is het belangrijk dat ze duidelijkheid krijgen en weten waar ze aan toe zijn. Het is af te raden om de jongeren te verrassen met een activiteit, omdat ze dan niet weten wat ze kunnen verwachten en wat er van hen verwacht zal worden. Zoals in het begin van dit onderzoek beschreven is, heeft de doelgroep met LVG die duidelijkheid en structuur nodig. Wanneer dit er niet is, kan dit bij de jongeren onrust veroorzaken.

6.2 Dagstructuur

De groep hanteert een vaste dagstructuur waarmee er duidelijkheid is voor zowel de groepsleiding als de jongeren. Binnen deze dagstructuur voeren jongeren activiteiten uit. Ze gaan overdag naar school of naar hun dagbesteding, bij terugkomst wordt de dagstructuur gehanteerd voor het inplannen van activiteiten. Een rustmoment is een moment waarbij de jongeren op hun eigen slaapkamer een activiteit voor zichzelf doen.

De dagstructuur ziet er, op een normale, doordeweekse dag, als volgt uit:

Tijdstip	Activiteit
07.00 – 08.30	Opstaan en naar school gaan
15.00 – 15.30	Jongeren komen terug uit school
15.00 – 15.30	Rustmoment
15.30 – 15.50	Koffie en thee
15.50 – 17.00	Vrije tijd; vullen met afspraken
17.00 – 17.45	Rustmoment
17.45 – 18.15	Avondeten
18.15 – 18.30	Taken
18.30 – 19.30	Vrije tijd; vullen met afspraken
19.30 – 19.50	Koffie en thee
19.50 – 21.30	Vrije tijd; vullen met afspraken
20.15 – 21.30	Variërende bedtijden, per leeftijd*

**De jongeren hebben individuele tijdsafspraken omtrent douchen en naar bed gaan.*

In het weekend en vakanties ziet de dagstructuur er iets anders uit. De jongeren mogen dan later naar bed en kunnen de volgende ochtend uitslapen. De dagstructuur in het weekend en in vakanties ziet er als volgt uit:

Tijdstip	Activiteit
09.00 – 11.30	Mogelijkheid tot ontbijten
10.30 – 10.50	Koffie en thee
10.50 – 11.30	Vrije tijd; vullen met afspraken
11.30 – 12.00	Rustmoment
12.00 – 12.30	Lunch
12.30 – 17.00	Vrije tijd; vullen met afspraken

17.00 – 17.45	Rustmoment
17.45 – 18.15	Avondeten
18.15 – 18.30	Taken
18.30 – 19.30	Vrije tijd; vullen met afspraken
19.30 – 19.50	Koffie en thee
19.50 – 22.00	Vrije tijd; invullen met afspraken
20.45 – 22.00	Variërende bedtijden, per leeftijd*

**De jongeren hebben individuele tijdsafspraken omtrent douchen en naar bed gaan.*

De groep heeft verder een aantal vaste groepsactiviteiten. Zo wordt er iedere dinsdagavond gesport, waarbij vaak een gastdocent van buiten de instelling een sportles verzorgt. De jongeren die hieraan meedoen mogen op deze avond op hun weekendtijd naar bed, omdat de tijd anders te kort is voor de activiteit.

Op de woensdagavond is de groepsvergadering van de jongeren. In deze vergadering kunnen de jongeren onderwerpen inbrengen die ze met elkaar of met groepsleiding willen bespreken. De vergadering duurt meestal een half uur, van 19.30 tot 20.00.

6.3 Relevante regelingen

Een andere factor die invloed heeft op de mogelijkheid tot meedoen aan activiteiten, is de behandelphase waarin de jongere op dat moment zit. Zo mag een jongere bijvoorbeeld gedurende zijn/haar observatieperiode niet zonder begeleiding van groepsleiding buiten de groep. Jongeren in de observatieperiode hebben zagezegd nog geen ‘vrijheden’. ‘Vrijheden’ zijn afspraken over de mate waarin de jongeren zelfstandig van de groep af mogen. De observatieperiode duurt ongeveer zes weken. In die weken is de jongere afhankelijk van de mogelijkheden van begeleiding. Hoe verder de behandeling vordert hoe meer vrijheden een jongere opbouwt. De gedragswetenschapper en mentor van de jongere bespreken tijdens een behandelplanbespreking welke vrijheden een jongere aan kan en welke goed voor hem of haar zijn, dit in samenspraak met de ouders van de jongere.

De tijdsduur en de tijdstippen waarop de jongere van de behandelgroep af mag zijn hangt ook deels af van de (psychische) leeftijd van de jongere. De jongeren hebben bedtijden die ingedeeld zijn op leeftijd. Voor een jongere van 12 is de bedtijd door de week 20.15, voor een jongere van 18 is dat 21.30.

Activiteiten buiten de behandelgroep die na 20.00 uur plaatsvinden zijn niet of minder geschikt voor de jongeren. Het is een regel dat na 20.00 de jongeren niet meer van de behandelgroep af mogen. Een uitzondering op deze regel komt alleen tot stand in goed overleg.

6.4 Groepsleiding

Overdag zijn er op de behandelgroep twee groepsleiders aanwezig. Eén die de zogeheten slaapdienst draait en één die de dagdienst heeft. De slaapdienst is op de groep van 15.00 uur tot 12.00 uur de volgende dag. De dagdienst is aanwezig van 11.30 uur tot 21.30. Van 21.30 uur tot 11.30 is de slaapdienst alleen op de groep.

Het halve uur overlap dat te zien is in de wisseling van dienst om 11.30 uur, is een overdracht moment. De groepsleider die gewerkt heeft draagt alle belangrijke informatie over aan de

dagdienst. Er wordt besproken wat er op de groep gebeurd is, waar rekening mee te houden en wat nog moet gebeuren. Een soortgelijke overdracht vindt ook plaats om drie uur, wanneer de slaapdienst de dagdienst komt aanvullen.

Wanneer alle jongeren op de groep zijn is het wenselijk dat de groepsleiding met twee personen aan het werk is. Wanneer er weinig jongeren op de groep zijn, is het mogelijk dat een van de twee groepsleiding met een of een aantal jongeren naar een activiteit buiten de groep gaat. Dit hangt af van de draagkracht en draaglast verdeling op de groep. Dit is een factor waar bewust mee omgegaan kan worden, door situaties te plannen en creëren. Aan de andere kant is de factor draaglast ook onvoorspelbaar, wanneer we kijken naar groepsleiding als een mogelijkheid tot begeleiding van de jongeren bij het participeren in de wijk maakt dit groepsleiding een onstabiele mogelijkheid. De sfeer op de groep is namelijk niet te voorspellen, wat maakt dat groepsleiding niet van tevoren kan garanderen dat er iemand mee kan als begeleiding. Een groot voordeel wat groepsleiding heeft, is dat ze bekende mensen zijn voor jongeren. Wanneer een jongere begeleid wordt door een bekende zal hij/zij zich veiliger voelen. Wanneer dus de eigen groepsleiding van de jongeren de nodige begeleiding kan bieden, zullen de jongeren minder weerstand ervaren alvorens deel te nemen aan een activiteit buiten de groep. Een bekend gezicht kan voor de jongeren een positieve factor zijn om de drempel van meedoen over te gaan. Aan de andere kant is groepsleiding door omstandigheden op de groep een instabiele factor als begeleider bij een activiteit. Deze twee kanten maken dat het goed is om ook naar andere mogelijkheden tot begeleiding te kijken.

Het komt voor dat er op de behandelgroep een stagiair(e) aanwezig is. Het is niet de bedoeling dat een stagiaire verantwoording heeft over de jongeren, maar in het leerproces van een stagiaire is het mogelijk dat hij of zij een mogelijkheid biedt als extra kracht op de groep. Dit kan betekenen dat een groepsleiding begeleiding kan bieden aan een jongere, terwijl de andere groepsleiding en de stagiaire de diensten op de groep draaien en de draaglast kunnen ondervangen.

6.5 Beschikbare middelen

Bij de noemer beschikbare middelen wordt hier gedacht aan vervoer en ruimte. Het onderzoeksproject is gericht op deelname aan gestructureerde activiteiten in de wijk Kloosterveen. Hierbij is tot nu toe veel gedacht in de richting van lidmaatschappen bij verenigingen of organisaties in de wijk. Het is echter ook mogelijk om een andere richting op te gaan. Een jaarlijks terugkerend evenement is bijvoorbeeld ook een gestructureerde activiteit. Het zou kunnen dat Stichting Dreei zelf een activiteit voor de buurt organiseert waarmee zij zichzelf zichtbaar maakt en waarbij de jongeren van de behandelgroep contact maken met mensen in de wijk en andersom. Hiervoor is ruimte nodig en materiaal. Ingaand op beide richtingen met betrekking tot gestructureerde activiteiten, zal deze paragraaf inzicht geven in de beschikbare mogelijkheden die er zijn.

Vervoer

Op de groep zijn twee jongeren lid van een dansschool, zij hebben streetdance lessen in de wijk Kloosterveen. Deze twee jongeren hebben de vrijheid om zelfstandig van de groep te zijn. De activiteit is op loopafstand van de groep. Wanneer een activiteit dus in de buurt is van de groep kunnen jongeren zelfstandig naar de activiteit toe gaan wanneer zij die vrijheden hebben/aankunnen en/of wanneer zij een fiets hebben. Het hebben van een fiets is geen verplichting, wel een mooie uitkomst. Het is aan ouders van de jongeren of deze mogelijkheid geboden kan worden.

Het komt nu ook voor dat jongeren weggebracht moeten worden naar activiteiten als de tandarts of schoolactiviteiten. Om dit soort planningen mogelijk te maken worden van te voren afspraken gemaakt.

De groepsleiding aan de Hildegard van Bingenweg komt naar het werk met de auto of met de fiets. Vanuit de stichting is er een reiskostenvergoeding per kilometer die groepsleiding maakt

ten gunste van de stichting. Deze vergoeding maakt het mogelijk om eigen vervoer van groepsleiding te gebruiken voor doeleinden van de behandelgroep.

Vanuit de stichting is er ook een vervoersmogelijkheid. Stichting Dreei heeft namelijk een bus waarin ruimte is voor acht personen. Deze bus is beschikbaar voor alle behandelgroepen en behandelvormen. Voor het gebruik moet er een afspraak gemaakt worden. De benzine die bij het gebruik van de bus wordt verbruikt wordt vergoed vanuit het budget van de groep.

Ruimte

De behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg bestaat uit drie aaneengesloten rijtjeswoningen. Deze woning bestaat uit drie verdiepingen. De bovenste twee verdiepingen bevatten de slaapkamers voor de jongeren en wasgelegenheden. De benedenverdieping bestaat uit een woonkamer, eetkamer, keuken, 'chill out' een ruimte waar jongeren zich kunnen afzonderen en een kantoor voor groepsleiding.

Op de groep leven acht jongeren die gezamenlijk gebruik maken van de ruimten op de benedenverdieping. Rondom de groep is er een tuin waar ook alle jongeren zich kunnen en mogen vermaken. Dit zijn de ruimten die de jongeren hebben om activiteiten uit te voeren op de groep zelf. Mocht de groep zelf een activiteit voor de buurt willen organiseren zou dit in en rondom de tuin kunnen, wanneer de activiteit daar geschikt voor is. Ook bevinden zich in de wijk Kloosterveen enkele speeltuinen waar activiteiten uitgevoerd kunnen worden.

Verder maakt de behandelgroep nu al gebruik van een sportzaal in de nabijgelegen brede school 'Het Krijt'. Deze zaal is wekelijks een avond een uur tot de beschikking van de groep. Deze is bestemd voor de sportactiviteit die de groep wekelijks organiseert. Deze zou wellicht bij uitzondering voor andere doeleinden gebruikt kunnen worden, bijvoorbeeld voor een activiteit met jongeren uit de wijk.

6.6 Financiën

Via Peter Hendriks, hoofd financiën van Stichting Dreei, hebben we informatie gekregen over de financiële mogelijkheden van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg.

Iedere behandelgroep heeft een groepsbudget voor het voeren van de huishouding op de groep. Onderdeel van die huishouding is de ontspanning. Uit het budget wordt de aanschaf van spullen voor ontspanning en de ontspanning zelf betaald. Per kalenderdag per kind is € 1,29 in het budget opgenomen. Het is aan de groep zelf hoe er om wordt gegaan met het budget. Ontspanning kan op groepsniveau worden geregeld, maar ook op individueel niveau. Dit komt voor wanneer er bijvoorbeeld spellen en materiaal wordt gekocht voor activiteiten waar alle jongeren gebruik van kunnen maken. Verder kunnen er activiteiten gedaan worden buiten de groep zoals naar het zwembad gaan, een fietstocht maken of uit eten.

Een jongere kan zelf vrije tijdsbesteding bekostigen wanneer hij of zij hiervoor gespaard heeft en haar eigen geld hiervoor wil gebruiken. Iedere jongere binnen de stichting krijgt en heeft recht op zakgeld en zou dit dus o.a. voor de vrije tijd gebruiken. De hoogte van het zakgeld is leeftijdsgebonden en varieert van € 2,50 tot € 6,50 per week.

Binnen de groep zijn er twee jongeren die lid zijn van een vereniging. Dit lidmaatschap wordt vaak grotendeels of helemaal bekostigd door de ouders.

De groep heeft ook ervaring met het organiseren van budget voor bijvoorbeeld de dinsdagavondactiviteiten. Dit zijn echter wel projecten waarvan de stichting graag cijfers en resultaten ziet, zodat het vergeven van eventueel extra geld in de lijn van de behandeling ligt.

6.7 Conclusie

In dit hoofdstuk zijn de factoren besproken die invloed hebben op de mogelijkheden en onmogelijkheden van de behandelgroep op het vergroten van de participatie van de jongeren in de wijk. De verschillende onderdelen die besproken worden maken duidelijk dat verschillende factoren invloed hebben op het participeren van alle jongeren van de behandelgroep, maar in sommige gevallen ook per jongere individueel. In deze conclusie zal hierin onderscheid gemaakt worden.

Jongeren van de behandelgroep

De doelgroep op de groep is gediagnosticeerd met LVG. Mensen met LVG hebben vooral veel duidelijkheid nodig zodat ze zich voor kunnen bereiden op de activiteit. In het kader van duidelijkheid hanteert de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg een dagstructuur. Deze dagstructuur biedt mogelijkheden voor het inplannen van activiteiten. Zo komen we tot de volgende tijden die mogelijkheden zijn tot participatie aan georganiseerde activiteiten in de wijk:

Maandag t/m vrijdag: 16.00 – 17.00 en 18.30 – 19.30

Weekend en vakanties: 12.30 – 17.00 en 18.30 – 19.30

De financiën van de groep met betrekking tot ontspanning en vrije tijd zijn niet ruim, 1,29 euro per jongere per dag. Dit budget wordt doorgaans gebruikt voor gezamenlijke doeleinden en activiteiten of materiaal waar alle jongeren van de behandelgroep gebruik van kunnen maken. De jongeren die nu op de groep bij een vereniging zijn aangesloten hebben ouders die dit lidmaatschap betalen.

De stichting heeft wellicht mogelijkheden om extra budget te vergeven voor activiteiten die de behandeling ondersteunen. Hiervan wil de stichting wel graag cijfers krijgen, die het effect van de activiteit laten zien en duidelijk maken.

Jongeren individueel

Per jongere op de groep is het verschillend welke mogelijkheden hij of zij heeft met betrekking tot het participeren aan vrijetijdsactiviteiten in de wijk. Dit kan te maken hebben met leeftijd, behandelfase, maar vooral ook de mate waarin de jongere competenties heeft om deel te nemen aan een activiteit. Wanneer een jongere hier nog niet aan toe is of nog niet zelfstandig genoeg is, krijgt de jongere weinig vrijheden.

Het kan gebeuren dat een activiteit niet binnen de vaststaande dagstructuur past. Het is per jongere en per activiteit afhankelijk of het mogelijk is om van de bestaande dagstructuur af te wijken.

Voor het uitvoeren en mogelijk maken van participatie aan vrijetijdsactiviteiten door de jongeren zijn er mogelijkheden. Uit de informatie in dit hoofdstuk blijkt dat het wel nodig is om de uitvoering te plannen om het mogelijk te maken. Factoren als vervoer, ruimte en begeleiding zijn onderhevig aan onregelmatigheden. Zo heeft niet iedere jongere een fiets, zo kan een jongere wel of niet begeleiding nodig hebben, zo kan de situatie op de groep de groepsleiding belemmeren om van de groep af te gaan of heeft niet alle groepsleiding eigen vervoer ter beschikking.

Bovenstaande komt overeen met de conclusies uit het onderzoek van Leemans, behandeld in hoofdstuk 5.3 van dit onderzoeksverslag, over de middelen die ingezet dienen te worden om vrijetijdsbesteding buiten de behandelgroep te kunnen realiseren.

Hoofdstuk 7 De mogelijkheden en onmogelijkheden van de gemeente

In dit hoofdstuk wordt inzicht gegeven in de mogelijkheden die de gemeente Assen biedt om het participeren aan gestructureerde activiteiten mogelijk te maken voor de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. De kennis over de plannen van de gemeente hebben we opgedaan door bestudering van de beleidsplannen. In hoofdstuk vier is hier reeds aandacht aan besteed. Ter verduidelijking van de plannen uit de nota's, die naar onze mening ambitieus maar weinig concreet zijn, hebben we contact opgenomen met de volgende aanspreekpunten van de gemeente Assen; Margreet Warring, opbouwwerkster van de wijk Kloosterveen, Danny Janssen, Bas de Leeuw en Erik van der Heide, drie van de vier jongerenwerkers van de gemeente en Gerrit Stolte die in een telefoongesprek ons informeerde over het verwerken van subsidieaanvragen, een onderdeel uit zijn takenpakket. Door deze contacten is het mogelijk geworden om in dit hoofdstuk te beschrijven welke concrete activiteiten er aangeboden worden voor de doelgroep van het onderzoek en welke verdere mogelijkheden de gemeente biedt in het kader van dit onderzoeksproject.

Achtereenvolgens zullen hieronder de volgende onderwerpen besproken worden:

- 7.1 Beleidsplannen
- 7.2 Beschikbare middelen
- 7.3 Financiële mogelijkheden
- 7.4 Conclusie

7.1 Beleidsplannen

Zoals in hoofdstuk vier is genoemd, hebben we de beleidsplannen van de gemeente Assen doorgelezen om op de hoogte te raken van de mogelijkheden en onmogelijkheden van de gemeente. De gemeente Assen vindt het jeugdbeleid belangrijk en laat in de verschillende nota's gericht op participatie zien hier al veel ideeën over te hebben. De gemeente heeft activiteiten opgezet met betrekking tot jongerenparticipatie.

In de tabel hieronder is een overzicht te zien van deze activiteiten en van de doelen die de gemeente daarmee nastreeft op het gebied van jongerenparticipatie. Voor een uitgebreidere omschrijving van de activiteiten verwijzen wij u naar bijlage 2³⁰ van dit onderzoeksproject.

Doel	Actie/instrument
<i>Gemeentelijk beleid sluit aan o.a. op wensen en belevingswereld van jongeren</i>	<i>Verschillende trajecten afhankelijk van de vraag (min. 4 x per jaar)</i>
<i>Kinderen en jongeren in Assen maken kennis met nieuwe maatschappelijke en technologische ontwikkelingen.</i>	<i>Maatschappelijke Stages in het VO</i>
<i>Alle jeugdigen kunnen in hun buurt deelnemen aan activiteiten in het onderwijs, zorg en welzijn met thema's om een gezonde leefstijl te bevorderen.</i>	<i>Subsidie regeling jeugdleden</i>
	<i>Brede School</i>
	<i>Sportbeleid</i>
	<i>Jongerenwerk</i>
	<i>Combinatiefunctie-narissen / BOS-projecten</i>
<i>De overlast en criminaliteit in de wijken veroorzaakt door jongeren neemt af.</i>	<i>Straathoekwerk</i>
	<i>Oud- en nieuw evenement</i>
<i>Meer activiteiten voor jongeren, speciaal voor hangjongeren</i>	<i>Project Hangjongeren</i>
	<i>BOS-Impuls</i>

³⁰ Bijlage 2: Uitgebreid overzicht van doelen en activiteiten in gemeente Assen op het gebied van jongerenparticipatie

<i>De gemeente faciliteert Assenbreed mogelijkheden tot ontplooiing d.m.v. ongeorganiseerde vrijetijdsbesteding. Zo zijn er voldoende openbare (sport) faciliteiten voor alle jongeren</i>	<i>Sport en spel 12+</i>
	<i>Subsidieregeling Jongerenactiviteiten-budget³¹</i>
<i>Er is een breed en gevarieerd aanbod van georganiseerde vrije tijdsbesteding. Elke jongere moet hierdoor de mogelijkheid hebben om deel te nemen aan een zinvolle, op ontplooiing gerichte activiteit in zijn/haar vrije tijd, die past bij zijn/haar interesse.</i>	<i>BOS- Impuls</i>
	<i>Arrangement 2</i>
	<i>Wijkactiviteiten</i>
	<i>Meiden activiteiten</i>
	<i>Brede School</i>
	<i>Summerbreak</i>
	<i>Ondersteuning aan jeugdsoos</i>
	<i>Ondersteuning aan jongeren</i>
	<i>Uitwisselingsproject “HOLA”</i>
	<i>Nacht van de Jeugd³²</i>
	<i>Jongerencentrum The Industry</i>
	<i>Dag Arrangement en Naschoolse activiteiten / Verlengde Schooldag</i>
	<i>Cultuureducatie</i>
	<i>Combinatiefunctionaris cultuur</i>
<i>Er is extra aandacht voor jeugd met een beperking of achterstand om hen te laten participeren in het reguliere aanbod. Door de fysieke en financiële toegankelijkheid van activiteiten te verbeteren, komt voor deze groep een gevarieerder aanbod beschikbaar.</i>	<i>Ontwikkeling van culturele, sociale vaardigheden en talenten</i>
	<i>Stimuleringsregelingen cultuur en cultuurparticipatie³³</i>
	<i>Aangepast sporten</i>
	<i>Club extra</i>
	<i>Inventarisatie fysieke toegankelijkheid</i>
	<i>Subsidieregeling jeugdleden³⁴</i>
	<i>Subsidie sportclub van Bruce en Brian</i>

In een gesprek met Margreet Warring hebben we verdere uitleg gekregen over de plannen van de gemeente Assen. Ook heeft zij verteld over beschikbare middelen en financiële mogelijkheden, hieraan zal in de desbetreffende paragrafen verdere aandacht geschonken worden. De gemeente wil veel ondersteunen, op dit moment is er veel mogelijk wat betreft het aanvragen van subsidie voor een activiteit in een wijk. Het lijkt erop dat de weg naar de gemeente nog ontdekt moet worden zo vertelt zowel Margreet Warring als Gerrit Stolte. Voor het onderzoeksproject geven ze daarom goede hoop dat een aanvraag met een duidelijk, verantwoord doel en draaiboek door de gemeente ondersteund zal worden.

7.2 Beschikbare middelen

Onder de noemer beschikbare middelen wordt gedacht aan ruimte en materiaal. Wat biedt de gemeente aan. Hiervoor hebben we informatie gehaald uit de beleidsplannen die in bijlage 1³⁵ te vinden zijn. Ook hebben wij informatie verkregen van Margreet Warring en via het bijwonen van een bijeenkomst ter voorbereiding op de Karavaan in de wijk Kloosterveen.

³¹ Uitgewerkt in paragraaf 7.3 van dit onderzoeksverslag

³² Uitgewerkt in paragraaf 8.2 van dit onderzoeksverslag

³³ Uitgewerkt in paragraaf 7.3 van dit onderzoeksverslag

³⁴ Uitgewerkt in paragraaf 7.3 van dit onderzoeksverslag

³⁵ Bijlage 1 Samenvatting nota's Gemeente Assen

Ruimte

De behandelgroep is gesitueerd in de wijk Kloosterveen. Kloosterveen is zoals genoemd, een jonge wijk van Assen. Momenteel is men bezig met de afronding van de bouw van de 'Kloosterveste', het hart van de wijk. Hier zijn straks winkels, woningen en recreatiemogelijkheden te vinden. Binnen de Kloosterveste heeft de wijkvereniging van Kloosterveen een ruimte ter beschikking die zij kan verhuren aan hen die dat graag willen. De wijkvereniging Kloosterveen faciliteert ideeën en ondersteunt deze. Wanneer de behandelgroep aangeeft een activiteit met de jongeren te willen doen in die ruimte, of een activiteit voor de buurt wil organiseren, kan dat aangegeven worden bij de wijkvereniging. De wijkvereniging zal meedenken, maar niet uitvoeren. Ook wanneer er geen gebouw nodig is, maar wel ruimte, zal dit bij de wijkvereniging, maar ook bij de gemeente tijdig aangegeven en aangevraagd kunnen worden.

Jongerenwerkers

In de bovenstaande tabel is een overzicht te zien van de doelen van de gemeente en de activiteiten die aan die doelen zijn gekoppeld. Hierin wordt de 'Nacht van de jeugd' genoemd in de categorie georganiseerde vrijetijdsbesteding. Deze activiteit wordt door de gemeente aangeboden om de jongeren een mogelijkheid aan te bieden om deel te nemen aan op ontplooiing gerichte activiteiten in zijn of haar vrije tijd.

In het kader van dit onderzoeksproject zijn we naar de 'Nacht van de jeugd' toegegaan. Uitgaan is de favoriet van de jongeren op het gebied van vrijetijdsactiviteiten, voor het onderzoek een goede reden om bij deze activiteit te gaan kijken. Deze activiteit is georganiseerd door jongerenwerkers die in dienst zijn van de gemeente Assen. Op de avond van de 'Nacht van de jeugd' hebben we twee jongerenwerkers gesproken namelijk Danny Janssen en Bas de Leeuw. Zij hebben ons geïnformeerd over de werkzaamheden van de jongerenwerkers en de doelgroep waar zij mee te maken hebben. In dit gesprek hebben we het onderzoeksproject bij hen uitgelegd en gesproken over de doelgroep waar het onderzoeksproject over gaat. De jongerenwerkers gaven aan open te staan voor participatie van deze doelgroep aan activiteiten die zij organiseren. Hierbij geven ze aan dat begeleiding vanuit de groep mag maar niet nodig is, tenzij de jongere dit zelf nodig heeft. De jongerenwerker die in zijn takenpakket de wijk Kloosterveen heeft is Erik van der Heide. Hem hebben we later in het onderzoeksproces gesproken over wat hij voor de groep zou kunnen betekenen, aangezien hij de wijk Kloosterveen in zijn takenpakket heeft. Meer informatie hierover is te vinden in hoofdstuk negen van dit onderzoeksrapport.

Sportbus

De sportbus is een bus met sportmateriaal dat gebruikt kan worden als activiteit. De bus kan particulier aangevraagd worden door inwoners van de gemeente Assen. Het inzetten van de sportbus is bedoeld voor activiteiten ten behoeven van de samenhang in een buurt of wijk. Wanneer men hier aanspraak op wil maken dient een aanvraag te worden ingediend bij de gemeente. Wanneer de sportbus beschikbaar wordt gesteld zijn hier geen verdere kosten aan verbonden.

7.3 Financiële mogelijkheden

Na oriëntatie blijkt dat de gemeente Assen op verschillende gebieden subsidies verleent om participatie van de jeugd, woonachtig in Assen te ondersteunen en stimuleren. Dit biedt perspectief om activiteiten te organiseren omdat de gemeente dit initiatief waarschijnlijk zal stimuleren en ondersteunen. In bijlage 1³⁶ van dit onderzoeksrapport is over de verschillende, voor dit onderzoek relevante subsidies meer informatie te vinden. Voor de complete subsidieregelingen en subsidieregelingen op andere gebieden verwijzen wij u naar de site van

³⁶ Bijlage 1: Hoofdstuk 2.5.11: Subsidie Mogelijkheden

gemeente Assen³⁷. Hieronder volgt een korte beschrijving van de, voor dit onderzoek, relevante subsidiegebieden in de gemeente Assen.

Bij het organiseren van een welzijnsactiviteit of activiteiten in en voor de gemeente Assen is er in de gemeente de mogelijkheid om aanspraak te maken op een subsidie. Gemeente Assen heeft subsidiemogelijkheden op verschillende gebieden. Het subsidiebudget van de gemeente heeft een plafond dat in de begroting voor dat jaar is vastgesteld. De gemeente kan subsidie verlenen aan projecten en zal dit op volgorde van aanvraag doen. Ter voorkoming van het vroegtijdig bereiken van het subsidiebudget plafond, heeft de gemeente twee periodes opgesteld waarin aanvragen kunnen worden gedaan. Een periode van 1 januari t/m 30 juni, en de tweede periode van 1 juli t/m 31 december. Per instelling kan een aanvraag per jaar en niet per periode worden uitgevoerd. Wanneer het budget van de gemeente van periode één niet volledig is uitbesteed wordt dit toegevoegd aan het budget van de tweede periode. Een aanvraag dient ongeveer 12 weken van tevoren gedaan te worden.

De gebieden waarop de gemeente Assen subsidie verleent die in verband staan met de doelgroep van dit onderzoeksproject worden hieronder benoemd met een korte beschrijving:

- Stimuleringsbudget
Het stimuleringsbudget houdt in dat de gemeenteraad een vastgesteld (niet genoemd) bedrag beschikbaar stelt voor activiteiten die een bijdrage leveren aan het welzijn van de burgers van Assen. De activiteiten zijn dus handelingen ten behoeve van het welzijnsbeleid. Dit kunnen bestaande projecten zijn, maar ook nieuwe projecten.
- Jeugdleden
Het doel van deze subsidie is het bevorderen van de maatschappelijke participatie van jongeren, tot de maximale leeftijd van 17 jaar, in verenigingsverband. De subsidie wordt verleent aan verenigingen die werken aan dit doel. De vorm van de subsidie is een meerjarensubsidie. Voorwaarden voor de subsidie is dat de aanvragende vereniging wekelijkse activiteiten organiseert in Assen, voor jeugdleden.
- Sportsubsidies
In 2008 is er besloten de sportsubsidie onder te brengen in een participatiesubsidie in het kader van het jeugdbeleid. Voor de jeugd is er dus geen specifieke sportsubsidie meer in Assen. Waar de financiën hiervoor onder zijn gebracht wordt ons niet duidelijk uit de nota's. Wel duidelijk is dat de gemeente de jongeren in de gemeente Assen op een laagdrempelige manier bij sport en bewegen wil betrekken. Ze willen dit laagdrempelig maken door sportbuurtwerkers in te zetten.
- Stimuleringsregeling cultuur en cultuurparticipatie
Een subsidie in het kader van het stimuleren van cultuur en cultuurparticipatie wordt verstrekt aan;
 - o Activiteiten die zich onderscheiden van het normale activiteitenpatroon van een instelling. Hierbij kan men denken aan een festival, een evenement, een experiment of een project.
 - o Kunst die niet beroepsmatig wordt bedreven; amateurkunst
 - o Een organisatie die een rechtspositie heeft en zich helemaal of gedeeltelijk richt op het gebied van (amateur) kunst.

De regeling is te verdelen in twee onderdelen:

- o Stimuleringsregeling Cultuur
- o Stimuleringsregeling Cultuurparticipatie

Voor het onderzoek is met name het tweede onderdeel, stimuleringsregeling Cultuurparticipatie, interessant omdat het hierin gaat om het bevorderen van (actieve) participatie. De stimuleringsregeling Cultuurparticipatie is erop gericht burgers die normaal gesproken niet met kunst en cultuur in aanraking komen kennis te laten maken met kunst- en cultuuruitingen.

³⁷ <http://www.assen.nl>

Deze subsidies waar de behandelgroep ten behoeve van participatie van de jongeren in de wijk aanspraak op kan maken, worden door Margreet Warring en Gerrit Stolte van gemeente Assen als relevante mogelijkheden bevestigd.

7.4 Conclusie

Na het inzichtelijk maken van de mogelijkheden van de gemeente Assen, kunnen we concluderen dat de gemeente in het kader van dit onderzoeksproject een relevante rol kan spelen in het bevorderen van participatie door de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg in de wijk Kloosterveen.

Wanneer de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg tijdig een aanvraag doet voor het uitvoeren of ondersteunen van een activiteit door de gemeente voor de wijk, zal het van belang zijn dat zij duidelijk de doelen en belangen van de activiteit aangeeft. De gemeente streeft leefbaarheid en participatie door jeugd na, wanneer aangetoond wordt dat er aan deze doelen bijgedragen wordt door middel van de activiteit mede voor de wijk, zal de gemeente hier zeer waarschijnlijk ondersteuning bieden. Tegenwoordig weet nog niet iedereen de weg naar deze subsidieregelingen en zijn er nog niet veel aanvragen die worden ingediend. Dit maakt de kans dat de aanvraag gehonoreerd wordt des te groter.

De gemeente geeft de bewoners van Kloosterveen dus de ruimte om zelf initiatief te nemen. In de wijk zelf zijn er ook goede aanknopingspunten tussen de gemeente en de wijk. Via de wijkvereniging en de jongerenwerker kunnen behoeften en belangen gemakkelijk aan de goede lijntjes gekoppeld worden.

De gemeente kan ruimte aanbieden, namelijk in het nieuw te bouwen centrum in Kloosterveen. De beheer van de ruimte gaat via de Wijkvereniging Kloosterveen. Ook heeft de gemeente materiaal namelijk een sportbus die aan te vragen en in te zetten is.

Verder heeft de gemeente jongerenwerkers in dienst. Deze jongerenwerkers hebben ieder een eigen takenpakket. De jongerenwerker die de wijk Kloosterveen in zijn pakket heeft en aanspreekpunt is, is Erik van der Heide. Hij kan in de buurt ondersteunen bij op te zetten activiteiten en zelf signaleren wat de behoeften zijn van de inwoners.

De gebieden waarop de gemeente financiële steun biedt en waar de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg aanspraak op kan maken zijn: Stimuleringsbudget, Jeugdleden, Sportsubsidies en Stimuleringsregeling cultuur en cultuurparticipatie. Wat van belang is bij het doen van een aanvraag is dat er bewust bij stilgestaan moet worden dat een aanvraag ongeveer 12 weken van tevoren gedaan moet worden. Daarbij komt dat de gemeente te maken heeft met een begroting en dus niet meer geld kan besteden dan er in de begroting voor subsidies op de verschillende onderdelen is uitgetrokken. Een aanvraag die op tijd, in het begin van een van de twee subsidieperiodes gedaan wordt maakt meer kans. Natuurlijk dient een aanvraag goed onderbouwd te worden en aan te sluiten bij het doel van de subsidieverstrekking.

Hoofdstuk 8 De mogelijkheden en onmogelijkheden van de wijk Kloosterveen

In dit hoofdstuk worden de mogelijkheden en onmogelijkheden van de wijk Kloosterveen in kaart gebracht. Hier komen de verschillende verenigingen, instellingen en instanties die de wijk kent aan bod. De informatie over deze partijen, die we via internet en brochures verkregen hebben vormt onze 'Sociale kaart van Kloosterveen', het product van dit onderzoeksproject. Om lijntjes te leggen met deze verenigingen, instellingen en instanties, hebben wij met een aantal hiervan telefonisch contact met een groot aantal gehad. De beschrijvingen van die telefonische contacten en de informatie die we daarbij verkregen hebben, komen ook in dit hoofdstuk aan bod. Het product is ontstaan uit de vraag van groepsleiding naar een overzicht van de mogelijkheden en het aanbod van de vrijetijdsactiviteiten in de wijk Kloosterveen.

In dit hoofdstuk zal de aandacht ook uitgaan naar kansrijke opties ten gunste van de optimalisering van participatie door de jongeren van de Hildegard van Bingenweg in de wijk Kloosterveen. Zo komt bijvoorbeeld het Karavaan project naar voren, een initiatief van het Bewoners Overleg Kloosterveen (BOK). Informatie over dit project hebben we opgedaan via het bijwonen van een vergadering ter voorbereiding op het project 'De Karavaan'. Na dit contactmoment is verder contact via de mail gegaan.

Verder zullen we het contact met de wijkvereniging en met andere instellingen in de wijk beschrijven en hoe de link met de jongerenwerker van Kloosterveen benut kan worden. De andere instellingen in de wijk hebben we leren kennen via de vergadering van het BOK. Het contact met de jongerenwerker is ontstaan door een bezoek aan de 'Nacht van de jeugd', een activiteit die voor de jongeren in Assen wordt aangeboden door het jongerenwerk.

Achtereenvolgens zullen hieronder de volgende onderwerpen besproken worden:

8.1 Sociale kaart

8.2 Kansrijke opties

8.3 Conclusie

8.1 Sociale kaart, een impressie

De sociale kaart is een product³⁸ bij dit onderzoeksproject. We hebben ons verdiept in de mogelijkheden tot participatie van de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. We hebben in voorgaande hoofdstukken ervaringen, behoeften en praktische mogelijkheden in kaart gebracht. Met deze informatie in ons achterhoofd zijn we op zoek gegaan naar welk aanbod er is op het gebied van vrijetijdsactiviteiten in Kloosterveen binnen een straal van 7 kilometer van de groep. We hebben geconstateerd dat er een groot aanbod van activiteiten is. Deze hebben we voor een groot deel inzichtelijk gemaakt door per activiteit de informatie en contactgegevens gestructureerd weer te geven. Met een aantal van de verenigingen, instellingen of instanties hebben we contact opgenomen. Dit om lijntjes te leggen en te horen wat de reacties en houdingen zijn tegenover participatie van de doelgroep met LVG bij vrijetijdsactiviteiten. Door middel van het uitschrijven van een aantal telefonische contacten met verschillende soorten verenigingen, instanties en instellingen en hun reacties en houdingen hopen we hiervan een reëel beeld te geven en een inschatting te kunnen maken wat de mogelijkheden tot participatie zijn.

G-Gym Assen

Zoals eerder vermeld is er contact geweest met Henny Knol, gymlerares bij gymvereniging UDI-Assen. Zij heeft ervaring met lesgeven aan een g-groep. Dat is een groep binnen de vereniging die speciaal gericht is op kinderen, jongeren en volwassenen met een handicap, die willen gymmen maar niet met reguliere groepen mee kunnen komen. Hieruit blijkt dat de

³⁸ Hulpmiddel 1: Sociale Kaart

behoefte tot participatie er is en dat er wat met deze behoefte gedaan wordt door het opzetten van een speciale groep. Dit is een mogelijkheid tot participatie aan gymnastiek. Henny Knol is bereid een gastles te verzorgen op een dinsdagavond als activiteit voor de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg.

ICO, Centrum voor Kunst en Cultuur

We hebben contact gehad met Paula Mulder, werkzaam bij ICO. ICO Centrum voor Kunst en Cultuur biedt lessen aan op vele gebieden van Kunst en Cultuur, zoals dans, toneel, muziek, schilderen.

Mevrouw Mulder vertelt dat er op dit moment geen leden met LVG deelnemen aan de reguliere groepen. Wel worden er speciale workshops gegeven voor deze doelgroep. ICO heeft docenten die scholing hebben gevolgd om met de doelgroep met LVG te werken.

Paula Mulder vertelt dat er in overleg met de docenten van ICO, de ouder/verzorger van de jongere met LVG en de jongere zelf, gekeken kan worden naar eventuele mogelijkheden bij het aansluiten bij een 'gewone' lesgroep. Er zou een plan gemaakt kunnen worden om het participeren mogelijk te maken.

De Duif, werkverband voor levensbeschouwelijke begeleiding

Er is contact geweest met Ingrid van de Peppel, geestelijke verzorgster in dienst van v. Boeijen en Promens Care. De beide stichtingen hebben een functie gecreëerd van levensbeschouwelijk begeleider. Als levensbeschouwelijk begeleider is mevrouw Van de Peppel bijvoorbeeld bezig met het maken van levensboeken met cliënten/patiënten of geeft ze geestelijke verzorging bij bijvoorbeeld rouwverwerking en traumaverwerking. Wanneer het initiatief ontstaat voor een gespreksgroep of persoonlijke begeleiding zal de dienst van levensbeschouwelijk begeleider ingehuurd kunnen worden. Verder verzorgt de Duif vieringen die voor iedereen zijn. Vaak is er de zondagmiddag nog een activiteit. De dienst is gericht op jongeren en ouderen met een verstandelijke handicap, het wordt bijvoorbeeld aangekleed en verduidelijkt met dia's. Het is mogelijk dat wanneer de behoefte er is, de jongeren naar een zondagochtenddienst en een zondagmiddagactiviteit gaan of op aanvraag de verdiensten van 'de Duif' inhuren.

AAC'61, Atletiekvereniging

Er is contact geweest met Stefan Zevenberg, de voorzitter van atletiekvereniging AAC en met Karel Vos, een trainer bij AAC. Meneer Zevenberg vertelt positief tegenover het verzorgen van een training voor de doelgroep met LVG te staan, omdat er trainers binnen de vereniging zijn die ervaring hebben met deze doelgroep. Trainer Vos staat hier minder positief tegenover. Hij vertelt in telefonisch contact dat hij ervaring heeft met het trainen van een g-groep bij de atletiekvereniging. Door het weinige animo en vervolgens de lage opkomst is zijn reactie gematigd positief. Het idee van participatie vindt hij mooi, maar op het moment ziet hij niet de tijd en daarmee de mogelijkheid om dergelijke trainingen weer op te pakken dan wel een gastles te verzorgen. Wellicht zien andere trainers binnen deze vereniging wel de mogelijkheid om op korte termijn een gastles te verzorgen voor de behandelgroep.

UDI, Marchingband

Er is contact geweest met Gerhard Tulman, voorzitter van de marchingband. Meneer Tulman staat positief tegenover het idee om jongeren met LVG te laten participeren aan een activiteit met andere mensen zonder een verstandelijke handicap. Hij vertelt dat muziek draait om de wet van de herhaling en dat dit goed aansluit bij de doelgroep met LVG. Ook vertelt hij al ervaring te hebben met deze doelgroep binnen UDI. Deze ervaringen zijn positief. De jongeren met LVG vielen niet op in de groep en hadden af en toe extra begeleiding nodig. Mogelijkheden voor extra begeleiding zijn binnen de vereniging aanwezig. Tegenwoordig is er een ouder lid dat meespeelt in een jongere groep vanwege het tempo, deze combinatie gaat prima. Gerhard Tulman is bereid een gastles te verzorgen op een dinsdagavond als activiteit voor de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. De benodigde materialen bezit de vereniging zelf.

8.2 Kansrijke opties

Kansrijke opties worden hier uitgewerkt, omdat het goede mogelijkheden zijn om participatie door de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg mogelijk te maken. Deze projecten zijn namelijk al gaande waardoor de behandelgroep zich enkel hoeft aan te sluiten en zo deel uitmaakt van het project. Dit helpt bij het creëren van een netwerk van contacten buiten de groep. Dat zal in deze paragraaf onderbouwd worden.

Karavaan

In hoofdstuk vijf is er al ingegaan op het project ‘de Karavaan’, een initiatief van het Bewonersoverleg Kloosterveen (BOK). ‘De Karavaan’ is een project binnen de wijk Kloosterveen. Bij het project zijn ook de Wijkvereniging Kloosterveen en opbouwwerkster van Kloosterveen, Margreet Warring, betrokken. Zoals in hoofdstuk vijf genoemd is, heeft het project als doel om instanties, verenigingen, instellingen en andere belanghebbenden de mogelijkheid te bieden om zichzelf zichtbaar te maken en met elkaar in contact te komen. Met de wetenschap dat Kloosterveen een relatief jonge wijk is, heeft het BOK geconstateerd dat de wijk voor haar inwoners vaak alleen nog de functie van wonen heeft. Van samenleven in de wijk is nog weinig sprake. Men lijkt niet op de hoogte te zijn van de mogelijkheden die de wijk te bieden heeft.

Het project de Karavaan wil in zes avonden door Kloosterveen trekken om de mogelijkheden van de wijk te laten zien. Het BOK heeft instanties, verenigingen, instellingen en andere belanghebbenden uitgenodigd voor deze avonden om zich te komen presenteren. De Karavaan fungeert dan als een soort podium van de meewerkende instanties, verenigingen, instellingen en andere belanghebbenden, gericht naar de bewoners van Kloosterveen als publiek. Iedere avond zal een andere buurt binnen de wijk aangedaan worden met een bezoek. Deze Karavaan zal daadwerkelijk uit een stoet mensen bestaan die onderweg de buurtbewoners uit hun huizen zullen proberen te halen. Deze stoet zal leiden naar een centrale plek waar het presenteren plaats zal vinden.

De behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg is als onderdeel van een instelling, ook een groep waar deze Karavaan op gedoeld is. Dit project kan ook een podium zijn voor Stichting Dreei en specifiek haar behandelgroepen in Kloosterveen. Dit maakt dit project een kansrijke optie ten gunste van de optimalisering van participatie door de jongeren van de Hildegard van Bingenweg in de wijk Kloosterveen. Groepsleiding en jongeren zouden zichzelf kunnen presenteren tijdens een avond waarop de Karavaan door de wijk trekt. Zo zetten ze stappen in het creëren van een netwerk en het leggen van sociale contacten. Voor Stichting Dreei is dit een mooie kans om te werken aan naamsbekendheid.

Wijkvereniging

Tijdens het werken aan dit onderzoeksproject hebben wij kennis gekregen van het bestaan van de WijkVereniging Kloosterveen (WVK). De wijkvereniging vertegenwoordigt belangen in de wijk, informeert de inwoners van de wijk en geeft ruggengraat aan ideeën die er zijn binnen de wijk. De wijkvereniging wil een centraal punt zijn voor de wijkbewoners, het doel is om te zorgen voor ontspanning, ontwikkeling en ontmoeting. Via de site en de wijkkrant wil de wijkvereniging de inwoners van Kloosterveen informeren over ontwikkelingen en het aanbod in de wijk. Daarbij moet wel de kanttekening geplaatst worden dat de wijkvereniging zelf geen activiteiten organiseert, maar ze dus wel ondersteunt.

We hebben onszelf in het kader van dit onderzoeksproject aangemeld voor de digitale nieuwsberichten via de website. De nieuwsberichten die we daarop hebben ontvangen gaan over activiteiten die binnen de wijk Kloosterveen aangeboden worden door verschillende partijen. Deze nieuwsberichten hebben we als handig en effectief ervaren. Dit maakt dat het lid worden en het aanmelden voor de nieuwsberichten van de website van de wijkvereniging als kansrijke mogelijkheid tot optimalisering van participatie bestempeld wordt.

Het lid worden van de wijkvereniging Kloosterveen kan via de site³⁹, via het onderdeel 'lid worden'. Dit kost € 10 per gezin, per kalenderjaar. Bij aanmelding in het laatste kwartaal is het €5 voor het resterende jaar. Lid worden heeft als bijkomend voordeel dat bij deelname aan cursussen die worden aangeboden in de wijk er de mogelijkheid tot korting is.

Contact met andere instellingen in de wijk

Via het bijwonen van de vergadering van het BOK, hebben we andere instellingen in de wijk leren kennen, namelijk Promens Care en Van Boeijen. Promens Care⁴⁰ is een stichting die er evenals Stichting Dreei, op gericht is om mensen te ondersteunen een zo normaal mogelijk leven te leiden. Het biedt ondersteuning aan kinderen, jongeren en volwassenen met een beperking van allerlei kaliber.

Stichting Van Boeijen⁴¹ staat voor het samenwerken aan persoonlijk perspectief. De zorg die Van Boeijen aanbiedt is gericht op verstandelijk gehandicapten. In de basisbehoeften van de mens die Van Boeijen op haar website beschrijft, worden 'meedoen in de maatschappij', 'met respect behandeld worden' en 'sociale contacten onderhouden' genoemd.

De doelgroep en de visies die de drie de instellingen nastreven hebben grote gelijkenissen. Tijdens de vergadering bij het BOK gaven de vertegenwoordigers van Promens Care en Van Boeijen aan dat ze met ideeën spelen over het organiseren van activiteiten waar de doelgroep met LVG behoefte aan heeft. Hiervoor zouden deze stichtingen graag met een club vertegenwoordigers een avond bij elkaar zitten om dit gedachtegoed te bespreken. Als vertegenwoordigers van Stichting Dreei tijdens die vergadering, hebben wij voorgesteld dit voor te leggen binnen de stichting. Het lijkt ons wederom een kansrijke optie ten behoeve van het optimaliseren van de participatie van de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. Door contact met andere instellingen in de wijk wordt het bestaande netwerk uitgebreid en kunnen kennis en ervaringen uitgewisseld worden.

Jongerenwerker op de groep

Het contact met de jongerenwerker is ontstaan door een bezoek aan de 'Nacht van de jeugd', een activiteit die voor de jongeren in Assen wordt aangeboden door het jongerenwerk, in samenwerking met jongeren. Tevens hebben we telefonisch contact gehad met Erik van der Heide. Tijdens de nacht van de jeugd hebben we de informatie gekregen dat hij de jongerenwerker in de wijk Kloosterveen is. Met dit gegeven hebben we telefonisch contact opgenomen met hem. Het jongerenwerk in Assen hanteert het principe 'voor en door jongeren' en organiseert van hieruit samen met jongeren activiteiten. Ze proberen de jeugd te bereiken en een stukje waarden en normen mee te geven.

Erik van der Heide geeft aan graag in contact te komen met de jongeren van de behandelgroep. Hij wordt enthousiast als we hem vragen naar zijn visie op het participeren van deze jongeren in de wijk Kloosterveen. Participeren door de jongeren zou voor positieve beeldvorming in de wijk kunnen zorgen. Ook heeft het een positief effect op de jongeren zelf wanneer zij zelf activiteiten organiseren en het resultaat daarvan zien. Erik van der Heide vertelt ons veel ideeën te hebben met betrekking tot buurtprojecten. Hij bevestigt onze visie dat wanneer de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg meer zichtbaar zijn, buurtbewoners deze doelgroep meer gaan accepteren. Onze suggestie zou zijn om Erik van der Heide langs te laten komen op de behandelgroep en hem kennis te laten maken met groepsleiding en jongeren. Als jongerenwerker bij de gemeente Assen is hij op de hoogte van alle activiteiten die geschikt zijn voor de jongeren van de behandelgroep. Ook zijn de lijntjes die hij heeft met de gemeente heel kort. Een goede kans voor de behandelgroep voor het optimaliseren van participatie van de jongeren in de wijk en een waardevolle voorbereiding van het netwerk van de groep.

³⁹ <http://www.wijkkloosterveen.nl>

⁴⁰ <http://www.ribw-drenthe.nl>

⁴¹ <http://www.vanboeijen.nl>

8.3 Conclusie

De informatie uit dit hoofdstuk is verkregen door contact met partijen rondom dit onderzoeksproject. Aan de hand van de reacties die we hebben gekregen, kunnen we concluderen dat er ook in de praktijk draagvlak is voor het optimaliseren van participatie door de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg. De reacties die we hebben gekregen waren vrijwel altijd positief. Mensen hebben de tijd genomen om ons te woord te staan en waren actief in het meedenken over het onderzoeksproject.

We hebben verenigingen, instanties en instellingen opgebeld met vragen over de mogelijkheden met betrekking tot het participeren van de jongeren van de behandelgroep aan vrijetijdsactiviteiten. Veel van onze contactpersonen waren bereid om aanpassingen te doen om het participeren mogelijk te maken. Er blijkt al enige ervaring met de doelgroep LVG te zijn. Hierover is het een en ander genoemd in hoofdstuk vijf.

Tijdens dit onderzoek zijn er vier kansrijke opties naar voren gekomen die goed bij dit onderzoeksproject passen. Zo is in voorgaande paragraaf achtereenvolgens beschreven: de Karavaan, de wijkvereniging, contact met andere instellingen in de wijk en de jongerenwerker op de groep. Ze kunnen stuk voor stuk goed bijdragen aan de optimalisering van participatie door de jongeren van de Hildegard van Bingenweg. Daarbij zijn het opties die een vergroting van het netwerk van de behandelgroep betekenen. Het voordeel van het vergroten van een netwerk is ook het vergroten van de kennis die er is. Kennis en ervaringen kunnen uitgewisseld worden. Het is ons opgevallen dat er veel belangen zijn die overlap met elkaar hebben en die elkaar nog niet hadden gevonden. Zo had de behandelgroep nog weinig van doen met het project 'de Karavaan' van het BOK en hebben het jongerenwerk en de behandelgroep nog niet met elkaar van doen gehad.

We concluderen dat er veel kansen liggen en dat er een positief klimaat is om deze kansen te gaan benutten.

In contact met de verenigingen, instanties en instellingen in de wijk Kloosterveen hebben we ook navraag gedaan naar de bereidheid van trainers om gastlessen te komen geven op de dinsdagavond voor de groepsactiviteit. We hebben hierop twee toezeggingen gehad, namelijk: G-gym en Marchingband. Gegevens hierover zijn terug te vinden in de sociale kaart.

Hoofdstuk 9 Betrouwbaarheid en validiteit

9.1 Betrouwbaarheid

Wanneer het onderzoek nog een keer uitgevoerd wordt verwachten wij dat de uitkomsten van het onderzoek niet veel zullen verschillen van de huidige resultaten. Het beleid van de overheid en de gemeente Assen is iets wat vele jaren meegaat en zal dus niet zomaar drastisch veranderen. Aangezien een groot deel van het onderzoek gebaseerd is op de beleidsplannen is dit onderzoek dus betrouwbaar. De uitkomsten zullen echter niet identiek aan elkaar zijn, omdat er bij dit onderzoek sprake is van verschillende variabelen. Zo kunnen de jongeren die op een bepaald moment op de groep verblijven uiteenlopende en andere interesses hebben dan de jongeren die bij de uitvoering van dit onderzoek zijn betrokken.

Er is weinig onderzoek gedaan naar de bereidheid van de Nederlandse bevolking om zich in te zetten om mensen met een verstandelijke beperking op te nemen in de maatschappij. Het enige onderzoek dat wij hebben kunnen vinden geeft hierover aan dat slechts 10% van de Nederlandse bevolking hiertoe bereid is. Deze resultaten hebben wij gebruikt in het onderzoek, maar vormen wellicht niet een betrouwbare weergave van de werkelijkheid. Toch is dit een resultaat dat invloed kan hebben op het onderwerp van dit onderzoek, vandaar dat we dit benoemd hebben.

Van de zes verzonden enquêtes zijn er twee ingevulde enquêtes teruggekomen. De uitkomsten uit deze enquête zijn dus niet voor 100% betrouwbaar, omdat het om de ervaringen en belevingen van slechts twee gedragswetenschappers gaat.

Als onderdeel van het onderzoek hebben we lijntjes gelegd namens Stichting Dreei met verschillende verenigingen. Bij deze lijntjes hebben we veel positieve reacties gekregen en gaven mensen aan open te staan voor deelname van jongeren met een lichtverstandelijke beperking in een club. Veel van de mensen die we gesproken hebben zijn de voorzitter van een vereniging. Het kan zijn dat de antwoorden hierdoor beïnvloed en misschien sociaal gewenst zijn geweest, omdat ze voor hun functie een positief beeld van de vereniging weer willen geven. Ook is de voorzitter vaak niet degene die daadwerkelijk voor de groep komt te staan en dus ervaring heeft met het wel of niet positieve effect van LVG'ers in een reguliere sportgroep. Het is raadzaam hier rekening mee te houden en de eventuele toezeggingen dan ook te testen in praktijksituaties.

9.2 Validiteit

De uitkomsten van het onderzoek zijn voor een groot deel generaliseerbaar voor de behandelgroepen van Stichting Dreei in de wijk Kloosterveen. De sociale kaart is ook bruikbaar voor de andere groepen in de wijk Kloosterveen omdat een afstand van maximaal zeven kilometer van de behandelgroep is gehanteerd. De andere behandelgroepen van Stichting Dreei kunnen informatie uit dit onderzoeksrapport gebruiken, aangezien zij ook gevestigd zijn in een gewone wijk en dezelfde visie nastreven. De specifieke informatie in dit rapport over de wijk Kloosterveen en de contactpersonen die wij gesproken hebben gelden vanzelfsprekend echter niet voor de behandelgroepen buiten de wijk.

De resultaten van dit onderzoek zijn een uitgebreide en duidelijke weergave van wat we vooraf hebben willen meten. We hebben een overzichtelijke sociale kaart en verschillende opties waar de behandelgroep direct mee aan de slag kan.

Met de verkregen informatie hebben we de onderzoeksvraag en doelstelling kunnen beantwoorden. We zijn kritisch geweest bij het formuleren van de conclusie en aanbevelingen. Als onderzoekers hebben we ons best gedaan om zo objectief mogelijk de verschillende fasen van het onderzoek te doorlopen. Naar ons idee is ons dit goed gelukt. We hebben hierbij gebruik gemaakt van onze driemanformatie, door kritisch elkaars werk te lezen, elkaar uit te dagen de

stukken zo goed mogelijk te verantwoorden en elkaar aan te spreken op suggestiviteit. Wij zijn dus van mening dat de resultaten van dit onderzoek valide zijn.

Hoofdstuk 10 Conclusies en Aanbevelingen

10.1 Conclusies

Dit onderzoek is begonnen met het idee dat participatie hoort bij het leven van een ‘gewoon’ leven. Het idee hierbij was dat hierin geen onderscheid gemaakt hoefde worden tussen mensen. Voor ieder individu is het van belang om sociale contacten te hebben en deel uit te maken van de samenleving. Binnen de samenleving dienen hier mogelijkheden voor te zijn. Vanuit dit idee is onderzocht wat de mogelijkheden zijn voor de jongeren van de behandelgroep aan de Hildegard van Bingenweg om te participeren in de wijk. De onderzoeksvraag die door dit onderzoek beantwoord is, is:

- Hoe kunnen de jongeren van de behandelgroep van Stichting Dreei, aan de Hildegard van Bingenweg te Assen meer participeren en meer wijkcontacten maken binnen Kloosterveen?

Bijbehorende doelstelling van het onderzoek is:

- Aan het eind van dit onderzoek ligt er een sociale kaart voor de behandelgroep. Daarnaast worden er 3 á 4 kansrijke opties weergegeven welke direct ingezet kunnen worden, ter bevordering van de participatie van de jongeren in de wijk Kloosterveen.

Hieronder zullen we vier kansrijke opties weergeven die de participatie van de jongeren kunnen vergroten en waardoor er meer wijkcontacten ontstaan. Om een duidelijk beeld te hebben van wat er aan vrijetijdsactiviteiten te doen is in een straal van 7 km van de Hildegard van Bingenweg-groep, hebben we een sociale kaart gemaakt. Hierin staat een scala aan vrijetijdsactiviteiten die in de wijk aangeboden worden en zo door groepsleiding en jongeren makkelijk op te zoeken zijn.

Tevens zijn er lijstjes gelegd met veel van de verenigingen in de wijk. Dankzij de gelegde lijstjes zijn een aantal van de vrijetijdsactiviteiten direct in te zetten op de groep, waarmee de participatie van de jongeren in de wijk vergroot wordt.

Hieronder zullen we de kansrijke opties weergeven, beginnend bij de optie die door ons gezien wordt als het meest kansrijk, rekening houdend met de factoren die we in dit onderzoek tegen zijn gekomen. Zoals de kenmerken van iemand met LVG, de ervaringen van de verenigingen, de beleving van de jongeren en de onmogelijkheden van de groep.

1. Nodig de jongerenwerker uit op de groep.

De jongerenwerker van Kloosterveen wil graag een keer langskomen op de behandelgroep om zichzelf en zijn werk bij zowel jongeren als groepsleiding te presenteren. Zo krijgen de jongeren van de behandelgroep een beeld bij wat het jongerenwerk in Assen voor hen te bieden heeft. Tevens zal de drempel om mee te doen met de activiteiten lager zijn dan wanneer ze niet weten wie de jongerenwerker is. Wanneer ze er eerst kennis mee hebben kunnen maken is het al minder nieuw en spannend voor de jongeren om daadwerkelijk met een activiteit mee te doen. Ze weten dan immers al bij wie ze terecht kunnen als ze vragen hebben of als iets niet goed gaat.

Wij zien deze optie als de meest kansrijke. Het sluit goed aan bij de belevingswereld van de jongeren. Het jongerenwerk is echt op jongeren gericht en ze bieden heel veel verschillende dingen aan waar alle jongeren aan mee mogen doen, zonder grote financiële bijdrage. De activiteiten zijn vaak in de buurt en hebben ook nog vaak een onderliggend doel, zoals voorlichting. Door de persoonlijke kennismaking met de jongerenwerkers hebben wij gezien dat dit ook zeer competente mensen zijn, die tevens gewend zijn om met jongeren om te gaan die niet als ‘gemiddelde’ puber door gaan.

Uiteindelijk zou het mooi zijn als de jongeren van de groep mee willen en durven doen aan de activiteiten vanuit het jongerenwerk. Om deze stap naar ‘het onbekende’ te maken, zien wij het als goede eerste stap om de jongerenwerker op de groep uit te nodigen. Het kost geen geld om

de jongerenwerker uit te nodigen. De jongerenwerker zelf is enthousiast en wil naar de groep toe komen. De jongerenwerker heeft gevarieerde werktijden, waardoor ook te verwachten valt dat een afspraak wel op een passend tijdstip binnen de groepsstructuur te plannen is. Naar ons idee dus een mooie kansrijke optie!

2. Karavaan

Om de sociale cohesie in de wijk Kloosterveen te vergroten gaat er deze zomer een Karavaan door de wijk. Hier kunnen verenigingen en instellingen zichzelf presenteren aan de wijkbewoners en tegelijkertijd kennis maken met de verschillende voorzieningen die de wijk te bieden heeft. Buurtbewoners en verschillende verenigingen, clubs en voorzieningen worden met elkaar in contact gebracht. Voor de jongeren en groepsleiding van de behandelgroep was er ruimte om een rol te spelen op de Karavaan van woensdag 26 mei en donderdag 27 mei a.s. De benodigde contacten hiervoor zijn al gelegd en lopen nu tussen de groep en organisatoren van de Karavaan.

We zagen dit als een kansrijke optie, omdat het in de wijk Kloosterveen zelf is. Zo maken de jongeren daadwerkelijk kennis met de buurt en de buurt met hen. Dat kan het afnemen van vooroordelen bevorderen. Het kost geen geld om er aan mee te doen, het doel van dit onderzoek en het doel van de Karavaan overlappen, de ruimte is geregeld en je kan zelf bepalen hoe je mee wil doen. Dus je kan aansluiten bij de beleving van de jongeren en kan het aan laten sluiten bij hun niveau. Daarnaast biedt het een goede kans om de stichting wat meer naamsbekendheid te geven, zodat mensen ook weten van het bestaan van Stichting Dreei en op een positieve manier met de jongeren in aanraking komen.

3. Aanmelden Wijkvereniging Kloosterveen

Tijdens het onderzoek zijn er verschillende sites gevonden waar informatie op te vinden is over de activiteiten in Kloosterveen. Zo heeft onder andere de wijkvereniging een site waar je je kan aanmelden voor een nieuwsbrief. Deze krijg je dan eens in de zoveel tijd met een update van de activiteiten in Kloosterveen. De wijkvereniging is een laagdrempelige vereniging en heeft een goed overzicht van wat er in de wijk te doen is.

Een aanmelding bij zo'n nieuwsbrief maakt dat de kans groter is dat het onderwerp actueel blijft, omdat men er door de nieuwsbrief telkens weer aan herinnerd wordt. Daarnaast hoeft groepsleiding dan niet altijd zelf activiteiten te verzinnen, maar kan zij inspiratie opdoen uit de opties in de nieuwsbrief. Wij vinden dit een goede optie, omdat het aanmelden voor de nieuwsbrief maar even tijd kost. Daarna ontvangt de groep wekelijks een overzicht van het aanbod van activiteiten in de wijk. Dit houdt groepsleiding scherp en zo blijft het vergroten van participatie actueel.

4. Gebruik maken van de mogelijkheden van de gemeente

Zoals beschreven zijn er binnen de gemeente verschillende mogelijkheden voor de behandelgroep om de participatie van de jongeren te vergroten. Voor de uitgebreide beschrijving verwijzen we naar hoofdstuk zeven van het onderzoeksverslag zelf. Hieronder zullen we deze mogelijkheden nog even kort benoemen:

- Ruimte in het wijkcentrum 'Kloosterveste'
- Subsidies
- Jongerenwerkers
- Sportbus

Wij vinden dit een kansrijke optie. Het kost wellicht wat tijd, maar jongeren kunnen hier zelf inspraak in hebben wat hen ook kan helpen in een stukje zelfvertrouwen en zelfrespect. Het kost wel tijd, maar geld en ruimte zijn op aanvraag beschikbaar. Een activiteit die alle jongeren aanspreekt, zowel gehandicapt of niet vormt dan gelijk al een overeenkomst. Het zal de participatie bevorderen doordat de jongeren met LVG zo in contact komen met leeftijdsgenoten in de wijk, samen een activiteit ondernemen waarna er wellicht meer gezamenlijke activiteiten worden ondernomen.

5. Verenigingen

Vanuit contacten met verenigingen zijn positieve reacties over de visie van participatie door jongeren met LVG. Er zijn bij trainers en voorzitters van verenigingen wel twijfels over de haalbaarheid van het participeren binnen een reguliere vereniging. Toch wordt aangegeven dat ze in goed overleg open staan voor deelname van een jongere met LVG binnen een regulier team. Enkele trainers zijn bereid een gastles te verzorgen voor de jongeren aan de Hildegard van Bingenweg, namelijk Henny Knol en Gerhard Tulman. Van de atletiekvereniging zag de voorzitter mogelijkheid om een gastles te laten verzorgen door een trainer. Karel Vos, een trainer, gaf echter aan hier voorlopig geen tijd voor te hebben.

Contacten maken en onderhouden met verenigingen kan van belang zijn voor de participatie van de jongere op individueel niveau. Veel trainers staan open voor een gastles, dit is goed voor de jongere omdat hij zo in een veilige omgeving kan ervaren of hij deze sport wel of niet leuk vindt. Daarnaast kent hij de trainer al en de trainer hem, waardoor de drempel voor beide kanten wat minder groot kan worden. Dit bevordert de participatie. De gastlessen kosten niets en de ruimte is vanuit de groep al geregeld.

Het maken en onderhouden van het contact heeft als gevolg dat er naamsbekendheid komt en dat er positieve ervaringen opgedaan worden door trainers, die wellicht dit beeld ook naar anderen uitdragen.

10.2 Overige conclusies

- In de contacten die we tijdens de uitvoering van dit onderzoek hebben gelegd viel het ons op dat Stichting Dreei weinig tot niet bekend is bij de gemeente en verenigingen in de wijk.
- In de wijk zijn meerdere bijzondere woonvormen gevestigd, die net als Stichting Dreei werken met een doelgroep met LVG. Deze woonvormen zouden informatie, kennis en ervaring uit kunnen wisselen met betrekking tot participatie.
- De mate van participatie is afhankelijk van de mogelijkheden van elke jongere op zich. Participatie in de wijk wordt pas doel als dit voor de behandeling van de jonger passend en goed is.
- Er zijn veel digitale opties waar informatie verkregen kan worden over de activiteiten in de wijk Kloosterveen.

10.3 Aanbevelingen

Hieronder staan de aanbevelingen van het onderzoek. We hebben ze ingedeeld naar ons idee van meest kansrijk naar kansrijk.

- Nodig de jongerenwerker uit op de groep
- Sluit aan bij de Karavaan
- Laat de groep zich aanmelden bij de digitale informatie bronnen zoals:
 - o <http://wijkloosterveen.nl>
 - o <http://jongerenwerkinassen.hyves.nl>In de sociale kaart zijn overige websites te vinden.
- Maak gebruik van de mogelijkheden en middelen die de gemeente Assen te bieden heeft.
- Maak en onderhoud contact met instellingen en verenigingen. Maak hierbij gebruik van de sociale kaart en de lijntjes die in dit onderzoek gelegd zijn. Benader de mensen die ons hebben laten weten een gastles te willen verzorgen.
- Zorg voor meer naamsbekendheid van Stichting Dreei en haar doelgroep. Denk hierbij naast het maken en onderhouden van contacten bijvoorbeeld ook aan duidelijk zichtbare naamborden.
- Denk voor een succesvolle participatie niet alleen aan de mogelijkheden van de groep en de jongeren, maar ook aan de inzet en mate van acceptatie door de samenleving.
- Wijs in het team iemand aan die verantwoordelijk gehouden wordt voor de participatie van de jongeren en de groep, maar met name om de contacten met verenigingen te maken en onderhouden. Gebruik hierbij als hulpmiddel de sociale kaart.
- Bouw, onderhoud en gebruik een netwerk met andere instellingen in de wijk, zoals de van Boeijen groep en Promens Care.

Literatuurlijst

Boek

Kruijswijk, B. (2009). *LVG en Samenleving*. School of Social Work. Zwolle: Christelijke Hogeschool Windesheim.

Leegwater, E., & Lubbinge, A. (2005). *Beeldvorming over mensen met een beperking*. Amsterdam: TNS NIPO.

Overkamp E. (2000). *Instellingen nemen de wijk*. Assen: Van Gorcum & Comp. B.V.

Timmers-Huigens, D. (2005). *Ervaringsordening: mogelijkheden voor mensen met een verstandelijke handicap*. Maarssen: Elsevier gezondheidszorg.

Timmers-Huigens, D. 1998. *Mogelijkheden voor verstandelijk gehandicapten: een weg naar vreugde beleven*. Maarssen: Elsevier.

Van der meer, J., Hermesen, P., & Keukens, R. (2003). *Ondersteunen van mensen met een verstandelijke beperking*. Deventer: Van Tricht.

Rapport

Leegwater, E., & Lubbinge, A. (2005). *Beeldvorming over mensen met een beperking*. Amsterdam: TNS NIPO.

De Nijs, K. (2009). *Een verstandelijke beperking en autisme... wat te doen met vrije tijd?* Tilburg: Fontys Hogeschool voor Pedagogiek.

Leemans, M. (2008). *Een onderzoek naar vrijetijdsbesteding van LVB jeugdigen die binnen een behandelgroep verblijven*. Tilburg: Fontys Hogeschool voor Pedagogiek.

Artikel op internet

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport. (2009). *Gehandicaptenbeleid*. Verkregen op 3 februari 2010, via <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/kamerstukken/2009/01/15/gehandicaptenbeleid.html>

Vries de, E. (2009). *De buurman kan raar doen*. Verkregen op 18 februari 2010, via http://www.volkskrant.nl/archief_gratis/article870912.ece/De_buurman_kan_raar_doen

Andel van, E. (2007). *Verstandelijk gehandicapten binnen of buiten de bossen? - Sociale integratie onder vuur*. Zorg en Welzijn. Verkregen op 19 februari 2010, via <http://www.zorgwelzijn.nl/web/show/id=112114/langid=43/contentid=10830>

Verslag/rapport via internet

Jaardocument (2008). Verkregen op 3 februari 2010, via http://www.dreei.nl/images/stories/Downloads/Jaardocument_2008Dreei.pdf

Website

<http://www.dreei.nl>

<http://www.assen.nl>

<http://www.wijkkloosterveen.nl>

<http://www.ribw-drenthe.nl>

<http://www.vanboeijen.nl>

<http://humanmathers.wikidot.com/interesses-van-de-doelgroep>

<http://www.mijnpuber.nl/artikel/106/Mijn-puber-bijna-uit-huis>

